

Bata

Interaktivní učebnice
Dorota Naarová
Gabriela Končítíková a spol.

Vážení čtenáři,

ráda bych se s Vámi pomocí této interaktivní učebnice podělila o zkušenosti a inspirující příběh jednoho z největších Lídrů a nejúspěšnějších podnikatelů 20. století, Tomáše Bati. Tato publikace je rozdělena do částí, které popisují pravidla a principy, kterými se Tomáš Baťa ve svém osobním i podnikatelském životě řídil.

Genialita Tomáše Bati byla zejména ve tvorbě systému a v jeho schopnosti navazovat vztahy a spolupracovat s výjimečnými osobnostmi z různých oborů. Společně s nimi byl schopen pracovat na plnění jeho vizí a dosahování vytyčených cílů.

V Baťově soustavě řízení je mnoho zmínek o důležitosti vzdělávání osobností, jako jednotlivců, a tvorbě systému. Baťa sám se celý život učil novým dovednostem a aktivně přemýšlel nad tím, jak se posunout kupředu a zlepšovat jednotlivé (výrobní) procesy směřující ke kýženému výsledku.

Přestože dával důležitost akademickému vzdělání, uvědomoval si, že k opravdovému životnímu úspěchu jsou zapotřebí spíše dovednosti a schopnosti nabyté praktickým tréninkem než-li znalosti získané v akademickém prostředí.

Pro doplnění obrázků stáhni aplikaci Artivive

Obsah:

14...	Tomáš Baťa.
22...	Růst průmyslového fenoménu
32...	Nejbližší spolupracovníci
58...	Zahradní město a jeho tvůrci
70...	Ze Zlína dál do světa
84...	Společná práce – individuální bydlení
92...	Budme podnikateli. Zásady Systému řízení Baťa
100...	V dobrých botách – po trampotách
106...	Nejen obuv
116...	Rychle dodané – napůl prodané
126...	Služba zákazníkovi – nejvýnosnější prodej
136...	Náš zákazník náš pán
148...	Dobrá reklama prodává
156...	Moudrý se učí od každého -Systém podnikového školství firmy Baťa
172...	Povinností každého je být zdravý -Zdravotní péče firmy Baťa
182...	Jsme jedna rodina – máme jeden cíl. -Sociální péče firmy Baťa
190...	Síla sportu
200...	Řekni to filmem
208...	Po dobré práci, dobrá zábava
216...	Moje drahé – obecní svaté. Služba veřejnosti
224...	Průmyslový člověk
232...	Můj systém zůstane k užítku všem -Z myšlenek Tomáše Bati
240...	Baťovská hesla inspirují i dnes
252...	Nejen Tomáš Baťa s úsměvem
260...	Zdroje

Co chceš, můžeš.

TOMÁŠ
BAŤA

Příkladem se člověk nerodí,
příkladem se člověk stává.

TOMÁŠ BAŤA

Narodil se 3. dubna 1876 ve Zlíně rodině Anny a Antonína Baťových. Narodil se do tradiční ševcovské rodiny, která si řemeslo předávala již po generace. Od dětských let byl v přímém styku s výrobou obuvi a jejím prodejem.

Již jako malý chlapec byl Tomáš Baťa podnikavý. Ze zbytků kůže, které našel v otcově dílně, vyráběl botičky pro panenky, které prodával na trzích. Tomášovo dětství nebylo snadné; když mu bylo deset let, zemřela mu matka a jeho otec pak založil novou rodinu v Uherském Hradišti, kam se s ním Tomáš přestěhoval. Navštěvoval zde německou školu a vzhledem tomu, že německý jazyk příliš neznal, odrazilo se to na jeho vzdělání. Učení se ševcovskému řemeslu začal v dílně svého otce. S jeho výrobními a obchodními praktikami však nesouhlasil a v době svého dospívání se chtěl brzy osamostatnit. Rozhodl se tedy vzít své úspory odjet do Vídně. Tam začal vyrábět papuče. Bohužel se dopustil osudné chyby. Za všechny své úspory nakoupil materiál na výrobu, avšak nezjistil si, jestli bude o papuče ve Vídni zájem. Tento první podnikatelský pokus skončil fiaskem, tak se Tomáš vrátil zpět otcí.

1894

Poučen ze svých nezdarů, přesvědčil svého bratra Antonína a sestru Annu, aby společně založili obuvnickou firmu. Otec sourozencům vyplatil dědictví po matce a s tímto kapitálem byla v roce 1894 založena firma A. Baťa. První rok podnikání skončil pro sourozence velkým nezdarem; firma vykazovala ztrátu 8000 zlatých. „Jiný muž v jeho stáří neměl by již odvahy znovu se pustit do podniku, který tak velice zklamal, nastoupil by v jinou, snad méně obtížnou dráhu životní. – Co však dluhem? – Tomáš Baťa byl jiného jádra. Veliká mravní zodpovědnost, vrozená hrdost, uražená ješitnost, nová touha po vyšším účelnějším životě a silná vůle prorazit. To vše připravilo mladému podnikateli mnohou chvíli trudného přemýšlení, jak vyváznout z těchto nesnází.“

Tomáš Baťa se snažil odvrátit bankrot, kompletně změnil svůj životní styl a podnikatelské zásady. Po necelém roce se mu dluh podařilo vyrovnat. Firma si podobně těžkým obdobím prošla ještě několikrát, ale ani jednou nebankrotovala. „Svoji práci jsem překonal bankrot a zaplatil plně svým věřitelům. Takto jsem přišel v přesvědčení, že bankrot je otázkou mravního názoru.“

1900

Firma se přestěhovala do první vlastní tovární budovy. Mění se také název firmy na T. & A. Baťa.

1905

Zemřel Tomášův otec, Antonín Baťa. Tomáš si zapamatoval, jakým způsobem vést podnikání a čeho se vyvarovat.

1907

Z firmy odchází František Štěpánek. Jeho neshody s Tomášem Baťou propukly zrušením zasnoubení mezi Tomášem a Marií Babičkovou (švagrovou Štěpánka) kvůli její nevléčitelné nemoci.

1908

Umírá Antonín. Tomáš zůstává na podnikání sám. Starší sestra Anna ve firmě nepůsobila již od roku 1898, kdy se vdala.

1912

Tomáš Baťa se oženil s Marií, rozenou Menčíkovou, jejíž otec byl kustodem císařské knihovny. V roce 1912 započala také výstavba baťovských domků.

1914

Marii a Tomášovi se narodil jediný syn Tomík. Když vypukla 1. světová válka, získal Tomáš Baťa největší vojenskou zakázku rakousko-uherské armády. Aby bylo možné zakázky plnit, byla spousta zlínských mužů ušetřena nástupu na frontu. Válečná zakázka byla tak velká, že její část musel Baťa rozdělit mezi své konkurenty.

1923

Tomáš Baťa se stal starostou Zlína a poté byl zvolen ještě dvakrát. S tímto obdobím je spjat komplexní rozvoj Zlína. Baťa budoval pro své zaměstnance veškeré možné zázemí, ať už kulturní, sociální nebo školské a zdravotní.

1925

Firma si uvědomovala potřebu odborně vzdělaných mladých pracovníků, proto byla v roce 1925 založena Baťova škola práce pro mladé muže a v roce 1929 také pro mladé ženy. Tato skutečnost měla na rozvoj firmy obrovský vliv. Cílem firmy bylo vychovat všestranně vzdělaného, práce v továrně znalého a kulturně žijícího člověka. „Malou výrobu je možné řídit malými lidmi. Velkou výrobu mohou vést pouze velcí lidé. Lidé, kteří jsou velcí povahou, vůlí a vědomostmi. Chybí nám vedoucí lidé a možná, že budeme muset počkat, až nám dorostou z mladých mužů, které zde vychováme.“

1928

Vzniká Baťův podpůrný fond – z tohoto fondu jsou v následujících letech financovány aktivity v oblasti školství, zdravotnictví, sociální péče či bydlení. V tomto roce se také firma stává největším exportérem obuvi na světě.

V následujících letech firma nadále expandovala do celého světa, společnost se stávala větší a větší, systém řízení propracovanější. Zlom nastává 12. června 1932, kdy Tomáš Baťa umírá při leteckém neštěstí. Tato zpráva obletěla celý svět; podnik pochoval svého šéfa. Vedení firmy převzal Jan Antonín, který za podpory Dominika Čipery a Huga Vavrečky řídil firmu dál.

Služ druhým
posloužíš sobě.

RŮST PRŮMYSLOVÉHO FENOMÉNU

Fenomén jménem Baťa se vyvíjel a tvořil na základě překonávání překážek a využívání příležitostí. Nejen Tomáš Baťa, ale také jeho spolupracovníci museli mnohé obětovat a mnohému důvěřovat. Cílem bylo vykonat nejen pro sebe, ale také pro ostatní spolupracovníky, město a společnost něco většího než pouze úspěšnou firmu. V letech 1894–1945 byly položeny základy společensky odpovědného podnikání a navyšování sdílených hodnot.

1894

Byla založena firma A. Baťa. Zakladateli jsou Anna, Antonín a Tomáš. Zlín má 2.864 obyvatel a 499 domů. Firma má 50 zaměstnanců, kteří pracují převážně ve vlastních domácnostech.

1896

František Štěpánek začal pomáhat ve firmě Baťa s vedením účetnictví a přispěl ke zlepšení nákupu a prodeje.

1897

Začala výroba baťovek. Tomáš Baťa v začátcích podnikání velmi dobře rozpoznal, čeho je na trhu zapotřebí, sice lehké levné obuvi, dostupné pro všechny. Proto se svými zaměstnanci vytvořil lehkou plátěnou botu koženými špičkami a koženou podešví. Tento výrobek se významně cenově odlišoval od drahé celokožené obuvi, a tak si velmi rychle získal oblibu. Baťovky se výborně prodávaly, objednávky tržby se jen hrnuly, jmění firmy začalo několikanásobně růst.

1900

V blízkosti zlínského nádraží vzniká první tovární budova firmy Baťa. Budova je z poloviny zděná poloviny dřevěná, přibližně 20 metrů dlouhá 10 metrů široká. Firma má již okolo 120 zaměstnanců mění název na T.&A. Baťa. Do výroby jsou zapojeny první parní stroje.

1902-1903

Ve firmě vzniká první strojírenská dílna.

1905

V roce 1905 Tomáš pobýval na zkušené Americe, kde se nechal zaměstnat v továrně. Nadšen novými poznatky a s ohromným úsilím místních dělníků se vrátil do Zlína a rozhodl se vybudovat si zde vlastní Ameriku. Cestu do Spojených států později ještě dvakrát zopakoval.

1906

Zisk firmy byl procentuálně rozdělen mezi Tomáše, Antonína Františka a Štěpánka. Tomáši náleželo 60 % zisku, Antonín František a Štěpánek měli každý 20 %. Buduje se první tříetážní zděnou tovární budova o rozměrech 40 metrů na 20 metrů kapacitou až 500 pracovních míst. Vybavena byla širokými okny a umývárny.

1908

V prvním desetiletí 20. století se již firma řadila mezi 8 největších obuvnických továren zemi.

1910

Je zřízena firemní jídelna. Firma již zaměstnává několik stovek zaměstnanců. Celkový počet obyvatel ve Zlíně vzrostl na 3.557.

1911

Plátěná obuv se začíná vyrábět pro městské obyvatele, a to z bílého plátna.

1912

Firma rozšiřuje sortiment nabízené obuvi, začíná vyrábět obuv celokoženou. Zahájila se elektrifikace továrny.

1913

Firma Baťa začíná vyvážet obuv do zahraničí.

1914

Firma získává zakázku na 50.000 párů vojenské obuvi. Zakázka je kvůli svému objemu rozdělena mezi další obuvnické firmy ve Zlíně.

1917

Rozvoj prodejen Baťa v tuzemsku.

1918

Firma Baťa se stává největší obuvnickou firmou v Rakousku-Uhersku. Začíná vydávat vlastní tisk. Cílem tisku je komunikace a vedení firmy se zaměstnanci. Začátky celoživotního vzdělávání spolupracovníků.

1919

Je založena vnitropodniková banka. Tomáš Baťa odjíždí na druhou cestu do Ameriky. Rozvíjí se síť prodejen v zahraničí.

1920

Firma Baťa byla nucena propouštět, stav zaměstnanců klesl téměř o polovinu. Krize se prohlubuje.

1922

Krize vrcholí. Přichází radikální řešení – akce s názvem „Baťa drtí drahotu“. Ceny obuvi klesají 50 %, ceny ostatního zboží služeb také klesají o 50 % a mzdy o 40 %. Akce má neskutečný úspěch, firma vyprodává sklady, znovu získává finanční prostředky na nový rozjezd výroby.

1923

Volby vyhrává strana Baťovci a Tomáš Baťa se stává starostou města Zlína.

1924

Je zaveden nový systém samosprávy dílen a účasti na zisku a ztrátě, včetně týdenního zúčtování.

1926

Založena společnost TISK, která v sobě zahrnuje vydavatelskou a publikační činnost firmy Baťa.

1927

Založeny BAPOZ – Baťovy pomocné závody – sloučení aktivit firmy Baťa v oblasti sociální kulturní (prádelny, lázně, zpracování fotografií a filmů). Postupně se rozšiřující činnost. Zavádí se proudová výroba obuvi na běžícím pásu. Produkce roste o 75 %, počet zaměstnanců se zvyšuje o 35 %. Tomáš Baťa je podruhé zvolen starostou města. Vzniká Baťova nemocnice.

1930

Firma Baťa je schopna za jediný den vyrobit 100.000 párů obuvi, zavádí pětidenní pracovní týden s rozsahem 45 pracovních hodin. Je založena Škola pro prodavače.

1931

Firma mění svůj název právní úpravu na Baťa a.s. namísto T.&A. Baťa obchodní společnost. Tomáš Baťa se potřetí stává starostou města Zlína. Firma Baťa zahajuje továřenskou činnost na Slovensku.

1932

Tomáš Baťa podniká svou obchodní cestu do Asie, hledá nové způsoby obchodu. Otvírají se továrny Evropě. Dne 12. 7. plánuje Tomáš Baťa cestu do Švýcarska, v ranních hodinách se však chvíli po startu ozve nad firemní letišťem hlasitá rána. Tomáš Baťa umírá společně s pilotem Jindřichem Broučkem troskách firemního letadla.

1934

Firma zavádí 40hodinový pracovní týden.

1936

Firma Baťa vyrábí 58 milionů párů obuvi ročně, v tuzemsku se této produkce prodá téměř polovina – 28 milionů.

1938

S ohledem na hrozící vojenský konflikt Evropě je vývoz kapitálu na vrcholu. Firma zaměstnává 65 tisíc zaměstnanců, dvě třetiny zaměstnanců tvoří zaměstnanci v tuzemsku, jedna třetina zaměstnanců zajišťuje chod zahraničních poboček.

1939–1945

Firma Baťa musí pod německým vedením transformovat část výroby ve Zlíně na vojenský průmysl. Zahraniční pobočky pomáhají spojencům.

1944

V listopadu zažívá Zlín největší vlnu bombardování. Na Zlín dopadne přibližně 260 bomb. Tovární areál je široce zdevastován, zničeno je deset továrních budov. Nálet provedli spojenci.

1945

Dne 27. října je firma Baťa znárodněna.

1946

Firma Baťa a.s. mění název na Baťa n. p. Zlín.

1947

Jan Antonín Baťa je odsouzen k 15 letům vězení a propadnutí majetku.

1948

Odsouzeni jsou také Dominik Čipera, Hugo Vavrečka a František Malota.

1949

Vše spojené firmou Baťa musí být zapomenuto, název firmy a města Zlína se mění. Vznikla společnost Svit, n. p., Gottwaldov.

Otázkami se učíš!

NEJBLIŽŠÍ SPOLUPRACOVNÍCI

Tomáš Baťa by nikdy nedovedl sám vybudovat tak rozsáhlé nadčasové impérium, kdyby se neobklopil výjimečnými lidmi, kteří s ním sdíleli jeho vize a zároveň vynikali ve svém oboru. Baťovi muži, jak bývají jeho nejbližší spolupracovníci často nazýváni, se významným způsobem zasadili nejen o rozvoj firmy, ale také města Zlína a dalších měst, kde firma Baťa působila. Významných osobností okolo Tomáše Bati bylo mnoho, uvádíme alespoň některé z nich.

František ŠTĚPÁNEK

Přítel, skoro společník a skorošvagr Tomáše Bati, jenž se účinně podílel na rozvoji firmy. V roce 1900 odcestoval na světovou výstavu v Paříži, o které posléze ve Zlíně pořádal přednášky. Na své cesty si Štěpánek přivydělával prací u nově vznikajícího obuvnického závodu Baťa. Tomáš Baťa potřeboval pomoci s papírováním, korespondencí a vedením účtů. S tím mu pomáhali učitelé ze zlínské měšťanky, Cyril Babička a František Štěpánek.

V těžkých začátcích poskytl Babička Tomáši Antonínovi půjčku 1200 zlatých, ale pomáhal jim též svými radami. Po prvním bankrotu potřebovali Baťovi sestavit bilanci. Šli tedy za učitelem Babičkou – ten jim doporučil Štěpánka, který se ujal obchodních knih a sestavil bilanci. Práce firmy jej bavila a velmi se upevňoval jeho přátelský vztah s Tomášem Baťou. Po patnáctileté kariéře ve školství Štěpánek natrvalo přešel k Baťům, kde se stal vedoucím pracovníkem. Mezi Štěpánkem a bratry Baťovými panovala důvěra. Štěpánek se chystal ke svatbě s Drahomírou Babičkovou, dcerou svého bývalého nadřízeného a s její sestrou Marií se zase měl oženit Tomáš Baťa. Po nějaké době dostal Tomáš Baťa od rodinného lékaře dr. Gerbece zprávu, že Marie trpí tuberkulózou. Tomáš se odhodlal ráznému postoji – zrušil sňatek s Marií Babičkovou. To ovšem velmi rozlítlo Františka Štěpánka, který roku 1907 ohlásil odchod z firmy. Tomáš Baťa se zavázal Štěpánkovi zaplatit 55 000 korun a s rodinou Babičkovou ujednal, že Marii vyplatí 30 000 korun.

Rudolf GERBEC

Narodil roku 1871 ve Strážnici. Po maturitě vystudoval lékařskou fakultu, praxi pak získával v brněnské nemocnici. Posléze se ve Zlíně stal městským lékařem. Mezi jeho pacienty se objevil Antonín Baťa, bratr Tomáše Bati, který trpěl tuberkulózou. Gerbec se stal rodinným lékařem a přítelem Baťů. Gerbec stál Tomáši Baťovi nablízku při jeho onemocnění, když se v březnu a dubnu roku 1907 léčil ve Vídni, také při jeho zranění hlavy anebo při nebezpečných komplikacích při zranění nohy. Roku 1924 přešel dr. Gerbec k firmě Baťa a působil zde pak jako vedoucí zdravotního a sociálního oddělení.

Josef BLAŽEK

Působil ve firmě od roku 1907 a pracoval zde dlouhých 39 let. Jakožto jeden z nejbližších spolupracovníků Tomáše Bati zastával nejvyšší místo ve vedení firmy po dobu osmnácti let (1907–1925). Když ještě Blažek nepracoval ve Zlíně, tak se při svém zaměstnání setkal s Tomášem Baťou. Mladý obchodní cestující Josef Blažek a mladý továrník Tomáš Baťa se setkali ve vlaku v Břeclavi. Za pár týdnů nastoupil u Bati ve Zlíně; bylo mu 31 let, když byl v létě 1906 přijat ve firmě. Začal zde jako účetní a brzy dostal na starost vedení obuvnických dílen, zakrátko v roce 1907 se stal zástupcem šéfa. V roce 1916 Baťa ustanovil Blažka prokuristou firmy. Ve 20. letech přibývalo ve vedoucích funkcích mladých lidí a brzy přišla i výměna prokuristy, Josefa Blažka v jeho funkci nahradil Dominik Čipera. Blažek přešel trvale do Prahy, kde byl na jaře 1929 vedoucím baťovské kanceláře s úkolem zařizovat styk s úředními místy. Propuštěn z firmy byl až těsně před znárodněním v roce 1945, tehdy už jako sedmdesátiletý.

John HOZA

Ve firmě působil od roku 1908. Jan Hoza se narodil r. 1894 v Mladcové u Zlína, ve Zlíně pak navštěvoval měšťanku a také průmyslovou pokračovací školu. V roce 1908 nastoupil do podniku a stal se šoférem Tomáše Bati. Jeho řidičem byl i v dalších letech, stejně jako při nezávinné nehodě na cestě z Otrokovic, kdy byl Tomáš Baťa vážně zraněn a od té doby měl na čele výraznou jizvu. V roce 1914 odcestoval Hoza do USA a léta tam pracoval v továrnách. V roce 1920 pomáhal Tomáši Baťovi při jeho krátkém pobytu v USA. Zanedlouho poté se i sám Hoza vrátil do Zlína a pro společnost byl vítaným přínosem. Své zkušenosti z USA uplatňoval i ve Zlíně a začal u firmy pracovat ve dřevozpracujícím průmyslu. Zakrátko dostal od Tomáše Bati nový úkol vybudovat gumárenský průmysl, nejprve výrobu gumové obuvi, a pak také pneumatik. Spolupráce s Hozou vedla k dlouholeté převaze Baťovy gumové obuvi ve světě. Na sklonku roku 1938, kdy se firma připravovala přesunout své provozy do zemí bezpečných před Hitlerem, se pro Johna Hozu, díky jeho předchozím zkušenostem, připravovalo příští působení v USA. Hoza stál v čele budování nové baťovské továrny v Belcampu, což bylo pro firmu prioritou. Ovšem mimo to Hoza trávil čas i s Janem Antonínem Baťou, který zde zamýšlel vytvořit centrálu firmy a Hozu ustanovil svým hlavním asistentem. Své působení u firmy Baťa završil dlouholetým vedením továrny v Belcampu.

Jan A. BAŤA

Ve firmě působil od roku 1912. Jan Antonín Baťa, nevlastní bratr Tomáše Bati, se narodil roku 1898 v Uherském Hradišti. Ve Zlíně vystudoval měšťanskou školu a roku 1912 nastoupil do továrny, aby se zde vyučil obuvníkem. Absolvoval pobyt v Německu, kde získal zkušenosti s tovární výrobou obuvi. Když Tomáš Baťa v roce 1919 zřídil továrnu v americkém Lynnu, dostal ji na starosti právě Jan Antonín. Tomu se ovšem nedařilo; továrnu přenechal svým spolupracovníkům a dále sbíral zkušenosti v jiných amerických továrnách, aby se pak roku 1921 opět vrátil do Zlína. Od roku 1921 dostal J. A. Baťa na starosti pardubickou pobočku zlínského Baťova závodu, ovšem provoz zde byl brzy ukončen. Dotal se tedy do nákupního oddělení a podnikl se svými spolupracovníky cesty do Jižní Ameriky za nákupem kůží. Roku 1928 se dostal do vedoucích kruhů firmy a působil tam v několika dalších letech. V roce 1932, po tragické smrti Tomáše, se Jan Antonín ujal vedení firmy Baťa a s pomocí Dominika Čipery a Huga Vavrečky, vedl firmu dál.

V polovině června roku 1939 J. A. Baťa odjel ze Zlína do USA, kde se snažil vybudovat nové sídlo firmy. V roce 1941 opustil USA a usadil se v Brazílii. Ovšem i během 2. světové války se dařilo udržovat spojení se zlínským vedením závodů. Po ukončení války a změně politického režimu byl Jan Antonín v roce 1947 odsouzen ve vykonstruovaném procesu. V exilu již zůstal a v Brazílii založil několik měst a továren. Zemřel v Sao Paulu 23. srpna 1965.

Dominik ČIPERA

Ve firmě působil od roku 1918. Člen správní rady, ředitel, starosta, ministr a nejbližší spolupracovník Tomáše Bati. Tím vším byl Dominik Čipera. Po 8 letech práce v bance se Dominik Čipera roku 1918 dostává do Zlína, přímo k šéfovi Tomáši Baťovi, požádat jej o ruku jeho neteře. Z rozhovoru s Čiperou Tomáš Baťa poznal, že jeho znalosti bankovníctví, finančního a administrativního řízení podniku jsou rozsáhlé. Sám Čipera o jejich rozhovoru později mluvil takto: „Rozprava se rozpředla v dlouhou národohospodářskou debatu, která svým rozsahem a důkladností rovnala se státní zkoušce.“ Ve firmě tedy Dominik Čipera dostal na starost účtárnu a finance. Byl nadán výjimečnou schopností přenášet Baťovy ideje do praxe. Úzce spolupracoval na vytváření celého systému řízení firmy, který byl do té doby nevídaný. Administrativně zpracoval myšlenky samosprávy dílen a účasti zaměstnanců na zisku. V roce 1925 byl Čipera jmenován prokuristou a stal se tak po šéfovi druhým mužem podniku. Po tragické smrti Tomáše Bati v roce 1932 spolurozhodoval v závodech jako člen nejvyššího tříčlenného direktoria spolu s J. A. Baťou a Hugem Vavrečkou. Od roku 1932 též působil jako starosta města Zlína a výrazným způsobem se zasadil o jeho další rozvoj. Později roku 1938 začal působit v Praze jako ministr veřejných prací. Krátce po únorovém převratu se mu podařilo uprchnout do Londýna a dále do Kanady, kde až do své smrti spolupracoval s Tomášem Baťou juniorem.

Josef HLAVNIČKA

Ve firmě působil od roku 1918. Josef Hlavnička se narodil v roce 1897 v Lomnici nad Popelkou, kde vystudoval nejen obecnou a měšťanskou školu, ale také odbornou textilní školu. Léta 1916–1918 strávil jako voják; tehdy poprvé navštívil Zlín, když přijel za svou sestrou, která byla zaměstnána u firmy Baťa. Po 1. světové válce se Josef Hlavnička do Zlína přestěhoval a nastoupil v podniku jako saldokontista v prodejním oddělení. Později se Josef Hlavnička oženil s nevlastní sestrou Tomáše Bati a postoupil na pozici vedoucího nákupu. Počátkem 30. let rozjížděl podnik textilní výrobu, tedy obor, který byl Hlavničkovi vlastní. Baťa jej poslal na 2 roky do Anglie, aby se zde naučil jazyku a kupovat bavlnu na burze. Když se vrátil zpět, dostal pod správu celou textilní fabriku. Na počátku 30. let dostal Hlavnička na starost výstavbu budov punčochárny, přádelny vlny a plstárny v přilehlém Baťově. Po výstavbě továrního komplexu na Baťově se již Hlavnička pohyboval ve vedoucích kruzích firmy a roku 1939 dosáhl nejvyšších pozic. Po odchodu J. A. Bati se připojil k Čiperovi a Vavrečkovi v nejužším vedení společnosti. V Hlavničkových rukou se za okupace soustředilo řízení závodů. Josef Hlavnička zemřel při tragické autonehodě roku 1943.

František MALOTA

Ve firmě působil od roku 1924. František Malota si už jako student olomoucké reálky o prázdninách přivydělával ve zlínské továrně. Roku 1918 sloužil na vojně a na podzim roku 1920 pak zahájil studium na Vysoké škole obchodní v Praze. V době studií pracoval Malota o sobotách v Baťově prodejně v Praze na Václavském náměstí. Na podzim 1923 František Malota promoval a roku 1924 nastoupil k firmě Baťa. Po nezbytném zapracování v ševcovském provozu přešel do exportního oddělení, kde pracoval následující dva roky. Od roku 1926 Malota působil v nákupním oddělení v blízkosti J. A. Bati a také J. Hlavničky. Nákupy kůží ho vedly k cestám po celé Evropě, v roce 1932 dokonce přijel za šéfem do Indie a koncem tohoto roku byl povýšen do čela nákupního oddělení. O rok později dostal nabídku působit v nové Baťově továrně ve francouzském Hellocourtu; nabídku přijal a působil zde jako ředitel. V roce 1937 se vrátil zpět do Zlína a nadále pracoval v exportním oddělení, na starosti měl i kontrolní cesty do zahraničních poboček.

Když vypukla válka, František Malota se stal členem správní rady a bylo na něj převedeno 7% akcií firmy. Krom jiného během války udržoval kontakty s protiněmeckým odbojem, zajišťoval odvod finanční pomoci protiněmeckému odboji. Neunikl ovšem podezření nacistů a absolvoval celkem 3 výslechy gestapa. Po válce Malota zůstával formálním zaměstnancem baťových závodů, oficiálně byl propuštěn v březnu roku 1946. Následující roky byly pro Malotu plné útrap a strádání, bylo s ním zahájeno trestní řízení, stejně jako s ostatními baťovskými řediteli. V roce 1948 začal soudní proces, po několikadenním jednání byl, vedle Čipery a Vavrečky, vynesena rozsudek i nad Malotou, soud je uznal vinnými, od potrestání bylo však v procesu upuštěno. Ovšem jeho pronásledování pokračovalo po zbytek života, v roce 1954 v procesu s tzv. „baťovskou skupinou“ byl odsouzen za velezradu k 6 letům vězení. Po návratu si jen těžko hledal práci; později v penzi dostával finanční výpomoc z Kanady od Tomáše Bati juniora.

Jaromír HRADIL

Ve firmě působil od roku 1927. Jaromír Hradil se narodil ve Zlíně roku 1882 jako syn učitele. Pokračoval v otcových šlépějích a své vzdělání dovršil v Kroměříži na učitelském ústavu. Po studiích působil jako učitel, později jako pokladník a účetní ve zlínské městské spořitelně. Díky změnám provázející československé školství se roku 1919 stal ředitelem měšťanské školy, dále pak působil jako administrativní inspektor v Bratislavě a v Košicích jako župní inspektor. Po všech těchto životních peripetiích se roku 1927 vrátil do Zlína a přijal místo u firmy Baťa jako ředitel Baťovy školy práce. Tato firemní učňovská škola byla založena roku 1925 a pod Hradilovým vedením se rychle rozvíjela. Firma ke studiím každoročně přijímala stovky čtrnáctiletých chlapců a od roku 1929 také dívek. Tomáš Baťa prosazoval do výchovy vzdělávání a formování mladých mužů a mladých žen praktické zásady; chtěl z nich vychovat samostatné, pracovité, cílevědomé mladé lidi – tzv. baťovce. Hradil působil také v zahraničí – do ciziny jezdil šířit baťovskou výchovu v tamních firemních pobočkách a též rozvíjel koncept sportovní výchovy mládeže.

Hugo VAVREČKA

Ve firmě působil od roku 1932. Další z Baťových blízkých spolupracovníků, muž širokého rozhledu s vystudovanou elektrotechnikou pohybující se v oblasti publicistiky, beletrie, později též působil jako ministr ve vládě. To byl počátek jejich vzájemné spolupráce. Po tomto roce působil Vavrečka v diplomacii ve Vídni, během první světové války u rakouského námořnictva a po válce se účastnil mírových konferencí jako vyslanec Československé republiky pro záležitosti dopravy a hospodářství. I přesto, že nebyl zaměstnancem Baťových závodů, Tomáš Baťa s ním konzultoval veškerá důležitá rozhodnutí týkající se podniku. Hugo Vavrečka po 1. světové válce dále působil v diplomacii a publicistice až do června roku 1932, kdy odešel do Zlína a v Baťových závodech byl zapsán jako ředitel. Ve firmě měl na starosti široké národohospodářské, obchodní a diplomatické vztahy podniku v Československu a ve světě. Jeho zlínská spolupráce s Baťou ovšem trvala jen měsíc, do tragické nehody Tomáše Bati v červenci 1932. Po jeho smrti stanul Vavrečka v řídicím postavení jako člen tříčlenného direktoria spolu s J. A. Baťou a Dominikem Čiperou. Po druhé světové válce, v květnu 1945, byl Vavrečka odstraněn z vedení baťových závodů. Po únoru 1947 byl dokonce odsouzen na 3 roky žaláře a ke konfiskaci majetku, trest ovšem nikdy nenastoupil a zemřel v Brně roku 1952.

Antonín CEKOTA

Ve firmě Baťa působil od roku 1915 do roku 1916, poté od roku 1925. Antonín Cekota se narodil v roce 1899 v Napajedlích. Vzdělání získal na Průmyslové škole v Pardubicích v oboru obuvník-svrškař. Prošel mnoha zlínskými obuvnickými firmami a stal se tak znalcem ve svém oboru. K firmě Baťa se dostal v březnu roku 1915, kde zůstal pouze rok. Do firmy se po získání cenných znalostí a zkušeností vrátil v roce 1925, kde začal jako mistr šicí dílny. Později se stal prodávčem v prodejně v Brně. V roce 1926 se jeho působení ve firmě Baťa naprosto změnilo – Cekota začal pracovat jako redaktor baťovského tisku. Z vyučeného ševce se tak obratem stal novinář, který měl na starost časopis Baťova služba veřejnosti. Jako redaktor se zasloužil o zavedení metod a také publikování knih, které přibližovaly působení a zásady baťovské filozofie široké veřejnosti. Cekota byl od roku 1928 formálním redaktorem časopisu Sdělení (od roku 1930 časopis Zlín), skutečným redaktorem tohoto tisku se však stal až v roce 1930. V době, kdy byl Cekota redaktorem časopisu, se začaly objevovat kritické a sarkastické poznámky na jeho osobu i texty. Vše se změnilo po okupaci v roce 1939, kdy byl předvolán gestapem k výslechu kvůli protinacistickým článkům a karikaturám. Následně odjel do USA za J. A. Baťou, kde ovšem neuspěl a přemístil se do kanadské Batawy za Tomášem Baťou juniorem. Antonín Cekota se mimo jiné zasloužil o rozšíření celosvětového povědomí o Tomáši Baťovi a také o vydání životopisů Tomáše Bati v několika jazycích

Pohyb je život

nehybnost smrt.

ZAHRADNÍ MĚSTO A JEHO TVŮRCI

Již letech v 1912–1913 realizovala firma první projekt rodinného bydlení ve Zlíně, který se stal příkladem bydlení pro zaměstnance.

Válečné období způsobilo prudký nárůst výroby. Tento stav si vyžadoval více a více zaměstnanců ve zlínských továrnách. Vzhledem k tomu, že se tyto počty zvyšovaly velice prudce, nebylo možné jim přizpůsobovat ubytovací možnosti v adekvátní kvalitě. Narychlo budované podnikové noclehárny nevyhovovaly základním sociálně-hygienickým požadavkům. Právě pokles na úplné dno, co se ubytovacího standardu týká, byl důležitým impulzem pro rozvoj a systematické řízení procesu urbanizace. Tomáš Baťa se stal iniciátorem regulace rapidně probíhající zlínské urbanizace. Jeho představa byla jasná. Bydlení pro zaměstnance mělo být vyřešeno díky podnikovým obytným koloniím. Okamžitě zadal svoje požadavky architektu Janu Kotěrovi, který roku 1918 vypracoval komplexní zastavovací plán pro území na západ od stávajícího sídelního jádra města.

V návaznosti na tuto výstavbu a otázky vyplývající ze samotné výstavby se plánování růstu začalo týkat celého města. Právě v tomto období, v roce 1923, se Tomáš Baťa stal současně starostou města Zlína, což napomohlo k jednotnému konceptu vedení města a továrny zároveň. V těchto letech byl zformulován první regulační plán mladým architektem Gahrou, který se stal inspirací pro usměrnění urbanizace Zlína na následující léta. Hlavní představy o nové městské struktuře byly zformulovány v pozdějším „Základním upravovacím plánu obcí Velkého Zlína“ z roku 1934. Tovární obytné čtvrtě měly již na první pohled charakteristický vzhled. Tím signalizovaly jednotnost sociální – jistým způsobem zakrývaly sociální nerovnosti vznikající na základě funkční hierarchie v továrnách. Pod baťovským vedením doznala sociální a prostorová organizace města mnoho podstatných změn.

Miroslav LORENC/ 1896–1943

Vystudoval Akademii výtvarných umění v Praze. Měl možnost absolvovat praxi u významných českých architektů, například Josefa Gočára, Jaromíra Krejčara, Pavla Janáka nebo Jana Zázvorky. Zkušenosti sbíral na studijních cestách v zahraničí a také jako účastník řady veřejných soutěží. Byl také aktivním členem Sdružení architektů, Asociace akademických architektů nebo Svazu socialistických architektů. Během působení ve stavebním oddělení firmy Baťa se stal autorem projektu Společenského domu, který byl později dokončen architektem Vladimírem Karfíkem. Poté si založil vlastní projekční kancelář, prostřednictvím které realizoval moderní funkcionalistickou architekturu na Zlínsku. Mezi jeho projekty významné pro Zlín patřily především vícepatrové budovy v centru Zlína, které měly obytný, ale též podnikatelský charakter. Čistě obytné budovy navrhnuté Miroslavem Lorencem se stavěly především v odlehlejších částech města Zlína.

František Lýdie GAHURA/ 1891-1958

Výrazně ovlivnil architektonický charakter zlínského prostředí. Velký význam se přikládá jeho přínosu urbanistickému Zlínu a osobitému výtvarnému působení „průmyslové“ architektury firmy Baťa. Vytvořil nejen významné solitéry, ale i ojedinělý, stylově jednotný celek a patří mu tedy významné místo v kontextu české meziválečné funkcionalistické architektury. Gahura započal svá studia v oboru sochařství na Uměleckoprůmyslové škole v Praze a pokračoval v oboru architektura na Akademii výtvarných umění v Praze. Již v čase studií pracoval pro firmu Baťa ve Zlíně. Právě zde realizoval svou první stavbu, kterou byla budova radnice na náměstí. Stěžejními se však staly hlavně projekty pro firmu Baťa, které byly vypracovávány a především realizované díky investicím Tomáše Bati. K jednomu z prvních významných architektonických počínů Františka Gahury patřila výstavba nemocničního areálu – Baťovy nemocnice. Ve stejném čase, kdy pracoval na výstavbě nemocnice, se také účastnil formování nově vznikajícího Náměstí práce. Františkem Gahurou zde byly navrženy Masarykovy pokusné školy, Obchodní dům a budova Velkého kina. Jako nástupce svého profesora a poradce pro architekturu ve Zlíně Jana Kotěry spolupracoval na projektu výstavby typizovaných sériově stavěných domků. Za vrchol Gahurovy architektonické tvorby můžeme bezesporu označit Památník Tomáše Bati realizovaný po Baťově tragickém úmrtí v roce 1932. Poté začal Gahura působit v pozici prvního městského architekta, setrval zde 12 let. Byl autorem velkolepého urbanistického řešení města, rovněž se jeho zkušenosti uplatnily také při budování sesterských továren a sídlišť firmy Baťa.

Vladimír KARFÍK 1901-1996

Vystudoval Fakultu architektury a pozemního stavitelství ČVUT. Měl možnost se zúčastnit studijního pobytu v Paříži, kde také absolvoval praxi u významných architektů. Jako mladý architekt přišel do Zlína po tříletém působení v Americe, své zkušenosti nabyté v zahraničí pak uplatnil při realizaci architektonických projektů ve firmě Baťa.

Ve Zlíně začal Karfík pracovat roku 1930 ve stavební a projekční kanceláři firmy Baťa, následně se stal vedoucím Baťovy stavební kanceláře.

Na základě jeho návrhu byla ve Zlíně dokončena výstavba firemního Společenského domu (dnešní hotel Moskva), realizoval také obchodní dům v Otrokovicích, obchodní a společenský dům Díly, firemní koupaliště a hřiště. Byl také architektem mnoha významných

Domů služby Baťa v Československu, též v Amsterdamu. Za jeho významný architektonický počín se pokládá letiště v Otrokovicích, budovy filmových ateliérů Zlín-Kudlov. Karfík dále navrhl ve Zlíně několik vil pro ředitele firmy – Huga Vavrečku, Josefa Hlavničku a Dominika Čiperu, i pro sebe samého. Jedním z vrcholů Karfíkovy kariéry, a také významným počínem pro firmu Baťa, byl návrh 16podlažní správní budovy č. 21 známé jako Zlínský mrakodrap. Právě tato budova patří mezi vrcholná díla meziválečné české architektury.

Jakými lidmi se obklopuješ Ty?

Jaké úspěšné lidi znáš?

Jak bys s nimi mohl navázat lepší vztah?
Obklop se jimi.

Kdo si důvěřuje, umí žít.

ZE ZLÍNA DÁL DO SVĚTA

Nejen v naší republice a na Slovensku máme občas pocit, že nám některá města připomínají baťovský Zlín. Tovární budovy z červených cihel, velká okna, typizované domky – taková podobnost není zcela náhodná. Nejen v tehdejší Československu, ale v mnoha částech světa začaly vznikat tzv. malé Zlíny.

Začátkem 20. let se firma Baťa věnovala zejména rozvoji výroby ve Zlíně, to samozřejmě ovlivňovalo celkový charakter a růst města. Na počátku třicátých let však již firma disponovala dostatečným kapitálem, aby mohla přiblížit části továrny a výroby blíže k hlavním zdrojům, případně zákazníkovi.

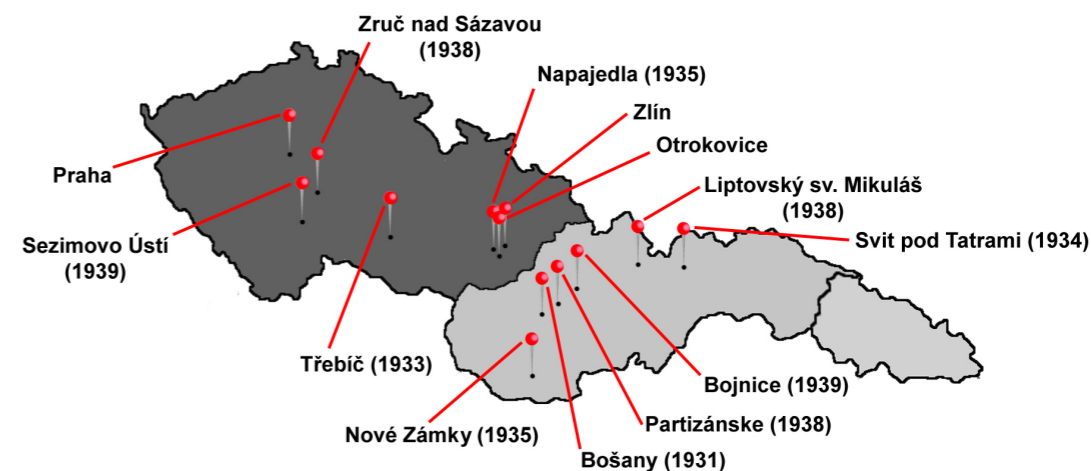
První plánovaný obuvnický závod na Slovensku se měl vybudovat v obci Bošany. Firma Baťa, a.s. v roce 1930 odkoupila závod na výrobu kůže, poté otevřela samostatný výrobní závod zaměřený na výrobu kožené obuvi. Rozsáhlá reorganizace měla za následek prudké zvýšení objemu výroby. Závod v Bošanech byl uveden do provozu v roce 1931. Občanská vybavenost byla doplněna o obchodní dům, jídelnu a kino. V Bošanech byla postavena papírna, která dodávala lepenkový papír na krabice a dřevěné bedny. V Třebíči-Borovině měla firma Baťa továrnu na výrobu obuvi a punčoch. Podnik vznikl z bývalé koželužny. Koželužnu odkoupil Tomáš Baťa také v Nových Zámcích, kde měl záměr vybudovat Nový Zlín, jak to říkaly člá-

nky v novinách. V blízkosti továrny se nacházelo letiště, díky čemuž mělo město výborné dopravní napojení. Ve Svitě pod Tatrami měla firma své továrny na výrobu chemických vláken. Továrna zde těžila ze svého napojení na železniční trať. V Napajedlích byla alokována výroba technické gumy, plynových masek, gumových hraček a pláštěnek. Výroba obuvi byla rozšířena skrze továrny ve Zruči nad Sázavou a Partizánskem. Poslední realizací relokace výroby, bylo založení továrny v Sezimově Ústí.

ČESKOSLOVENSKO

Malé Zlíny Československu:

- 1930 – Bošany
- 1931 – Třebíč-Borovina
- 1931 – Nové Zámky
- 1934 – Svit pod Tatrami (někdejší Batizovce)
- 1935 – Napajedla
- 1938 – Partizánske (někdejší Baťovany)
- 1938 – Liptovský sv. Mikuláš
- 1939 – Zruč nad Sázavou
- 1939 – Sezimovo Ústí

EVROPĚ

Již v roce 1928 byla firma Baťa největším exportérem obuvi na světě.

Tato skutečnost s sebou však nepřinášela jen pozitivní dopady, ale také ty negativní. Mnohé státy ve snaze uchránit vlastní produkci obuvi před expanzí té levné od Bati, zakázaly její dovoz. Nemohla-li firma vyvážet hotové výrobky, začala vyvážet celé továrny. Vyváženy byly následně koncepty na růst celých měst. Dodržen byl baťovský rozměr 6.15 m na 6.15 m se vzhledem továrních budov i domků pro zaměstnance. Kromě architektury byl vyvezen i systém výroby, organizace práce a životní styl spolupracovníků firmy.

Výrobu i růst města přijížděli koordinovat pracovníci ze Zlína; cílem bylo získat si místní obyvatele pro práci v továrně a naučit je žít dle baťovských principů. Expanze baťovských měst po Evropě, kromě Maďarska, byla de facto skončena až s příchodem druhé světové války.

BAŤOVSKÁ MĚSTA EVROPĚ:

1931 – Otmět, (Ottmuth, Polsko)

1932 – Borovo (Chorvatsko)

1932 – Möhlin (Švýcarsko)

1932 – Chelmek (Polsko)

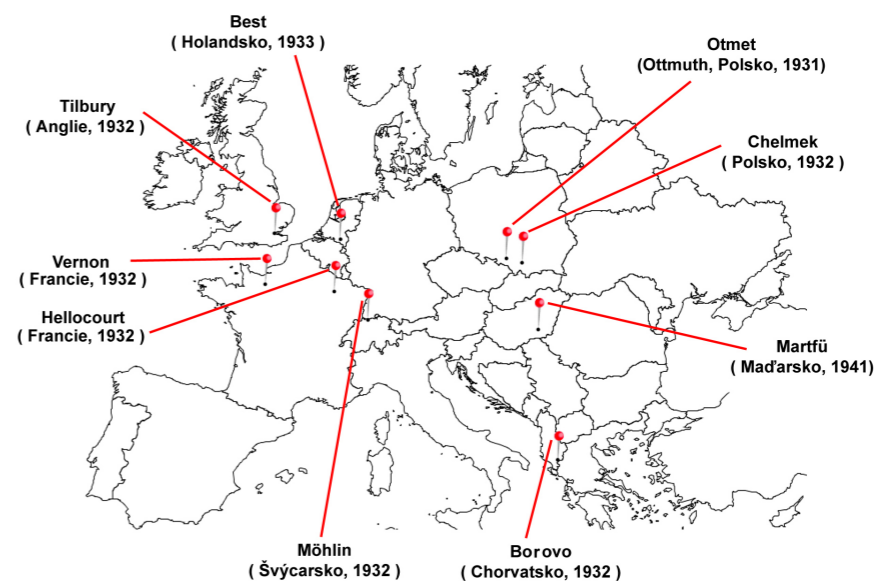
1932 – Hellocourt (Francie)

1933 – Tilbury (Anglie)

1934 – Best (Holandsko)

1937 – Vernon (Francie)

1941 – Martfü (Maďarsko)

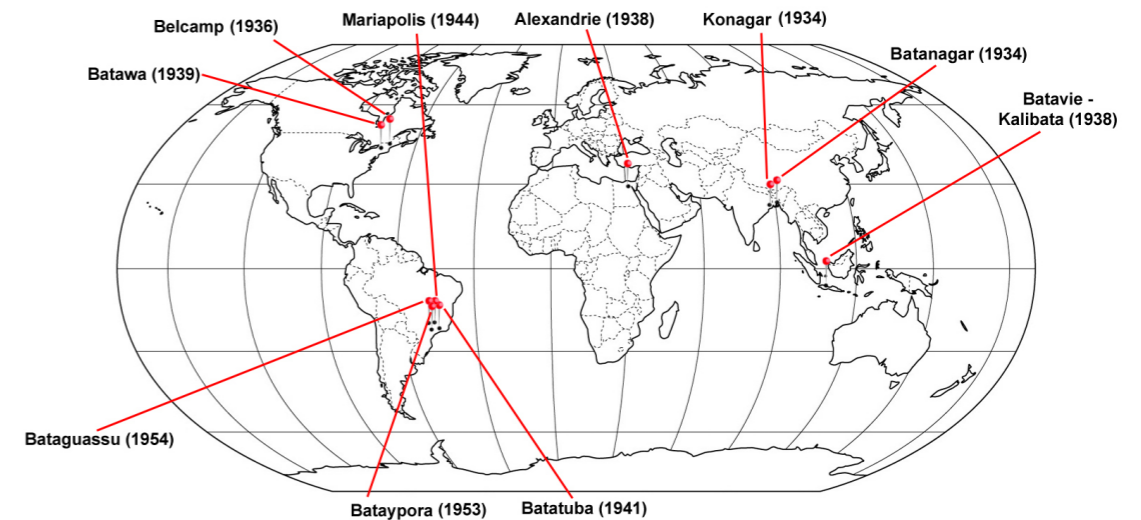

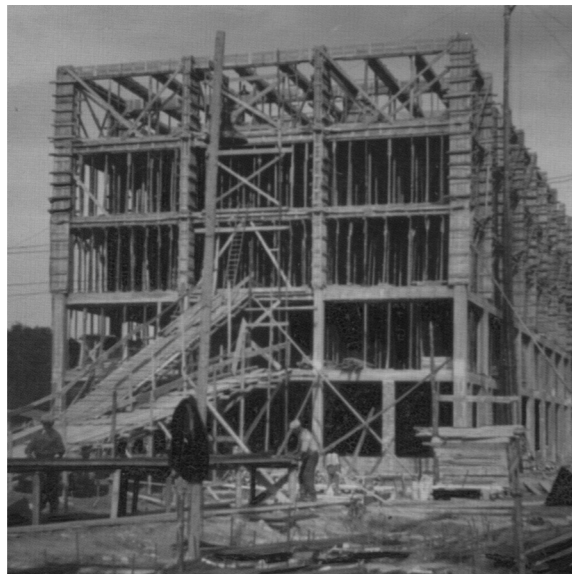
- 1931 - Konagar
- 1934 - Batanagar (Indie)
- 1938 - Alexandrie (Egypt)
- 1938 - Batavie - Kalibata (Jáva)
- 1939 - Belcamp (USA)
- 1939 - Batawa (Kanada)
- 1941 - Batatuba (Brazílie)
- 1944 - Mariapolis (Brazílie)
- 1953 - Bataypora
- 1954 - Bataguassu (Brazílie)

BAŤOVSKÁ MĚSTA VE SVĚTĚ

Kromě překážek v exportu vedly firmu Baťa další důvody k zakládání továren ve světě. Jednalo se zejména o hledání nových zdrojů, lepší dostupnost surovin, zakládání vlastních plantáží. Továrny byly vždy lokalizovány tak, aby měly přímé napojení na nejlevnější možný zdroj dopravy, zejména byly budovány v blízkosti splavných řek, železnic či letišť.

Další baťovská města byla zakládána také v dalších částech Afriky a Indie. O rozvoj baťovských měst Brazílii se zasadil Jan Antonín Baťa, který zde emigroval během druhé světové války a po roce 1945 zde zůstal.

Jak je možné, že švec zvládl postavit za 33 let 2210 domů?

Rozděl již dnešní nebo zítřejší den na část, kterou budeš poctivě pracovat a na tu, kterou strávíš se svou rodinou a přáteli.

Bud' tím,
čím se chceš zdát.

SPOLEČNÁ PRÁCE INDIVIDUÁLNÍ BYDLENÍ

Tomáš Baťa zastával názor, že každá rodina potřebuje pro své správné fungování a spokojený život dostatečný životní prostor. Sam řekl: „Každá rodina musí žít svůj vlastní život, jedna nesmí rušit druhou ve své intimitě.“ A také několikrát vyslovil myšlenku: „Je-li práce v továrně společná, bydlení musí být individuální.“ Individuální bydlení bylo typické pro rodinné bydlení, u mladých a svobodných lidí bylo naopak žádoucí, aby žili pospolu, striktní dělení ubytovacích zařízení pro mladé dle pohlaví, bylo samozřejmostí.

RODINNÉ BYDLENÍ Baťovské domky

Bydlení spolupracovníků firmy bylo řešeno s ohledem na jejich život a potřeby. Veškeré záležitosti týkající se bydlení řešilo ubytovací oddělení firmy Baťa, které spravovalo všechny zaměstnanecké byty a domky. Cílem Tomáše Bati bylo prosluněné, čisté město plné zeleně a vody, čemuž byla přizpůsobena i výstavba zaměstnaneckých domků, které splňovaly požadavky individuálního bydlení. Výstavba domků byla zahájena již v roce 1912. Po Zlíně postupně vznikaly čtvrti, kde byly tyto zaměstnanecké domky situovány – patří mezi ně: Letná, Lesní čtvrť, Nad Ovčírnou, Díly, Podvesná, Zálešná a Padělky.

Během let 1912-1945 nechala firma Baťa a.s. ve Zlíně vystavět 2210 baťovských domků pro své zaměstnance. Cena těchto domků se pohybovala okolo 16.000 až 20.000 korun.

Existovalo několik velikostí a typů domků, například tzv. jednodomky, dvojdomky či čtyřdomky. Nejčastějším typem byly zmíněné dvojdomky. Bydlení v domcích bylo určeno pro rodiny s dětmi, získat baťovský domek tedy mohl většinou pouze zaměstnanec, který měl rodinu.

Bydlení v baťovských domcích se řídilo přísným domovním řádem, který obyvatelům domků zakazoval například chovat slepice či jiná

hospodářská zvířata, stavět okolo domků ploty či kůlničky. Dodržování těchto pravidel kontroloval pracovník sociálního oddělení. Kontrolní návštěvy v rodinách nájemníků tedy nebyly žádnou výjimkou.

BYDLENÍ PRO MLADÉ

Internáty pro mladé muže mladé ženy

Internátní budovy nabízely ubytování mladým mužům a mladým ženám, kteří studovali na Baťově škole práce. Mladí lidé byli ubytováni na tzv. světnicích (pokojích), a to v počtu 16 až 20 osob. Ubytování na internátech si musel každý hradit sám částkou 12 až 15 korun týdně. Pro mladé lidi byla individualita bydlení nežádoucí, cílem bylo mimo jiné vychovávat je k soudržnosti a kooperaci i skrze společný život na internátech. Zařízení pokojů bylo velmi skromné a mladým lidem nedávalo prostor k hromadění věcí. Každému náležela pouze postel a malý prostor ve skřínce, většinu vlastních věcí si mladí lidé nechávali v kufrech pod postelí. Internáty nabízely mladým lidem i další zázemí, a to v přízemních prostorách, zde se nacházely herny, studovny a společenské místnosti. Internáty pro mladé ženy byly striktně odděleny od těch mlado mužských. Život na internátech se řídil velmi přísným řádem, jehož hrubé porušení by bylo následováno propuštěním.

SVOBODÁRNY

Svobodárny byly určeny absolventům Baťovy školy práce, kteří zatím nezakládali rodiny a nebylo tedy nutné pro ně vymezovat baťovský domek. Svobodárny byly striktně rozděleny na dámské a pánské a panoval na nich obdobný řád jako na internátech. Pokoje nabízely již větší komfort a také počet spolubydlících byl menší.

PENZIONY

Dále byla možnost využít ubytování v penzionech, které disponovaly dvoulůžkovými pokoji, jejichž cena byla 20, Kč týdně včetně osvětlení, topení, ložního prádla a dokonce i úklidu.

DOMÁCÍ ŘÁD v domcích firmy Baťa a. s.

Právo na používání bytu je nedělitelnou částí služebního poměru zaměstnance vůči závodům. Zrušením služebního poměru zaniká právo na používání bytu. Podnájemníci mohou být přijati jen na písemné svolení ubytovacího oddělení, které může bez udání důvodů toto svolení odeprít.

POVINNOSTI UŽIVATELŮ BYTŮ:

1. Obytné místnosti, chodby a vnější části domků udržovati v úplném pořádku a naprosté čistotě. Byty denně provětrati.
2. Chodby a schodiště čistiti nejméně jednou týdně. Okna na chodbách a záchodech umývatí střídavě aspoň jednou měsíčně.
3. Zahrádky, pokud jsou částmi bytů, řádně obdělávati, stromky ošetřovati a v případě sucha zalévatí, na podzím natřítí kmeny stromů vápnem.
4. Užívá-li prádelnu více obyvatelů domu, dohodnou se vzájemně o době užívání, případně o tom rozhodne ubytovací oddělení.
5. Pítnou a užitkovou vodou šetřiti a dbáti nařízení, která vydá ubytovací oddělení.
6. Odchod vrchní vody upravití tak, aby neškodila domům a sousedům.
7. Starati se o vymetání komínů. Úhradu platí uživatelé bytů.
8. Menší opravy domů i bytů (malby bytů a pod., opravy sporáků, kamen, vrat, oken, dveří a j.) provádějí obyvatelé na svůj účet. Zdráhají-li se tak učiniti, provede potřebné opravy ubytovací oddělení na jejich účet.
9. Na púdách a v pokojích neuschovávati snadno zápalné předměty.
10. Na ulici a na cesty nevlévatí splašky a neházeti jakékoli odpadky. Rovněž tak ne do záchodů a výlivek vodovodů.
11. Popel, smetí a jiné odpadky sypati jen do nádob na místech k tomu určených.
12. Rodiny, které chovají nějaká domácí zvířata, mohou pokračovati v chovu jen na písemné povolení ubytovacího oddělení, za podmínek uvedených v tomto povolení.
13. K případným přestavbám vyžádá si uživatel bytu napřed písemné povolení ubytovacího oddělení, i když si přestavbu platí sám.
14. Nechovati zlé psy.
15. Noční klid nerušiti hudbou nebo zpěvem po 22. hodině.
16. Neštípati topivo uvnitř domů.
17. Oznámiti ubytovacímu oddělení:
 - a) každou změnu v rodině (úmrtí, porod atd.)
 - b) každou návštěvu, trávající déle 48 hod. (příchod, odchod)
 - c) každý případ nakažlivé nemoci
 - d) každou, v bytě vzniklou škodu a veškeré vady uvnitř i vně domku.
18. Půjčený nábytek nevyměňovati bez svolení ubytovacího oddělení.
19. Měsíční příspěvek na udržování bytu.

K 65.—	za čtyřdomek
K 117.—	za dvojdomek
K 155.—	za jednodomek
K 195.—	za jednodomek s garáží
K 260.—	za velký jednodomek
K 44.—	z garáže samotné.

Den má 86.400 vteřin.

Ubytovací oddělení firmy Baťa a. s.

Tento domácí řád vyvěste v chodbách domků.

BUĎME PODNIKATELI

... zásady Systému řízení Baťa

Baťova soustava řízení je název pro zásady řízení uplatňované v rámci rozvoje firmy Baťa a.s. do roku 1945. Někteří autoři tyto principy nazývají Systém řízení Baťa. Jedná se o soustavu řídicích nástrojů, které jsou založeny na několika základních principech, které byly v průběhu růstu firmy modifikovány a rozvíjeny. Tyto zásady vedly k zefektivnění plynulosti výroby, zkrácení časových prodlev, zrychlení výrobního tempa a zvýšení produktivity.

PODNIKÁNÍ JE SLUŽBA

Vnímání vlastní práce jako služby se stalo nedílnou součástí nejen pro řízení výrobních dílen, ale zejména také dalších nevýrobních odvětví firmy, kterými byla například oddělení prodeje či samostatná oblast vzdělávání spolupracovníků. Na prvním místě měl mít každý spolupracovník službu, a tu vykonávat na nejvyšší možné úrovni.

V činnosti, která byla vykonávána s úmyslem dobré služby, nacházelo se méně nekvalitních výrobků či nespokojených spolupracovníků a zákazníků.

DEN MÁ 86.400 VTEŘIN

Základním kapitálem je čas

Čas byl vnímán jako nejvzácnější kapitál. Časem se nesmělo nikdy plýtvat, protože neexistovala možnost, jak jej vrátit či koupit zpět. Ve firmě se striktně dodržovalo efektivní nakládání s časem. Vysoce ceněni byli spolupracovníci, kteří jej dovedli ušetřit. Každé nové opatření mělo vést ke zvyšování kvality a zkracování časových prodlev. Účast na zisku a ztrátě

Inspiraci pro zavedení této zásady našel Tomáš Baťa v Americe.

V Americe však podnikatelé poskytovali spolupracovníkům účast na ročním výsledku firmy. To přišlo Tomáši Baťovi nedostatečné, potřeboval tuto účast opakovat několikrát ročně, a to co možná v nejkratších intervalech. Zásada účasti na zisku a ztrátě se tedy vyvíjela společně se zásadou samosprávy dílen a týdenním zúčtováním mezd.

Účast na zisku a ztrátě byla v rámci Baťovy soustavy řízení závislá na:

1. schopnosti týdně zúčtovat hospodaření dílny a týdně vyplácet mzdy;
2. možnosti, aby si každý spolupracovník byl schopen vypočítat výši své mzdy sám;
3. dostupnosti této zásady každému spolupracovníkovi; cílem bylo, aby zásada účasti na zisku a ztrátě byla zavedena na každé výrobní dílně, bez ohledu na její velikost

SPOLUPRACUJ!

Samospráva dílen

V roce 1924 zavedla firma Baťa zásadu tzv. samosprávy dílen. Samospráva dílen vycházela z předpokladu, že firma je složena až z několika set samostatných oddělení, které mohou vykazovat vlastní produktivitu individuálně. Samospráva dílen byla založena na předpokladech, že:

1. Každé oddělení má vedoucího pracovníka, který odpovídá za plnění denního plánu, tedy produkci, zisk a případně i ztrátu.
2. Oddělení je schopno týdně předložit a zveřejnit přehled hospodaření včetně přesně vyčísleného zisku či ztráty.
3. Na zisku a ztrátě dílny se podílí mistři dílny i dělníci.
4. Každý na dílně má přesně vymezenou osobní odpovědnost za výsledek dílny.
5. Ke splnění plánu je nutné aktivní zapojení všech spolupracovníků na dílně.

Efektivní zavedení zásady samosprávy dílen bylo závislé na přesně vymezených vnitropodnikových normách a pevném rozhodnutí vedení firmy například o výši vnitropodnikové ceny, kterou využívaly dílny k mezidíleenskému obchodu.

Hospodaření dílen

Každá dílna vedla vlastní hospodaření a účetnictví. Hospodaření dílen bylo základem pro stanovení tzv. předpokladů, tedy plánů. Výsledek hospodaření, zisk nebo ztráta, se buď ke kontu vedoucího dílny přičetl, případně z něj byl uhrazen. Samostatné hospodaření každé dílny bylo základem pro týdenní zúčtování a týdenní vyplácení mezd

Týdenní zúčtování mezd

Mzdy se ve firmě Baťa vyplácely týdně, a to vždy v pondělí či úterý. Tato zásada měla v sobě opatření, kdy spolupracovník neobdržel mzdu před víkendem, aby ji nemohl celou utratit za víkendové kratochvíle. Každý spolupracovník musel být schopen ovlivnit výši své mzdy a také si tuto výši vypočítat.

Nikdo nesmí dostat nic zadarmo

V rámci systému samosprávy dílny se nikdy nesmělo stát, aby jeden spolupracovník profitoval z činnosti jiného spolupracovníka. Všichni spolupracovníci museli být do činnosti dílny zainteresováni rovnoměrně a jejich odměna musela odpovídat vynaloženému výkonu. Každá odměna musela být opodstatněná a oprávněná.

Plánování

Základem pro samosprávu dílen a také zásadu účasti na zisku a ztrátě bylo přesné plánování díleenské výroby. Podle míry splnění denního plánu byla dané dílně vyplacena účast na zisku či musela dílna uhradit ztrátu. Každá dílna měla stanovených pět týdenních plánů, celkový měsíční a následně také pololetní plán výroby. Každý den byla provedena evidence, zda byl plán splněn či nikoliv. Během let se vyvinul systém hodinového plánování pro pásovou výrobu.

Kontrola kvality

Kontroly kvality byla věnována vysoká pozornost. Vedoucí pracovníci výrobních dílen měli věnovat více než 20 % svého času právě kontrole kvality. Jako efektivní způsob, jak sledovat každodenní kvalitu výroby, se osvědčilo „denní podepisování tržeb“ a také tzv. „poukazů“. Poukaz byl bankovní příkaz k úhradě nákupů či služeb. K těmto podpisům měli oprávnění pouze někteří členové vrcholového vedení; při této činnosti prováděli také namátkovou, avšak velmi důkladnou kontrolu.

V čem podnikáš/budeš podnikat Ty?

Bereš zodpovědnost za své činy?

Máš pod kontrolou své finance?
Počínaje dneškem si začni psát své příjmy a výdaje.

Kam tečou Tvé peníze?

Jak je lépe investovat?

I nejlepší jde zlepšit.

V DOBRÝCH BOTÁCH – PO TRAMPOTÁCH

Firma Baťa nabízela svým zákazníkům převážně obuv střední kvality za nízkou cenu. Výjimkou však nebyla ani kožená, pečlivě propracovaná obuv, pro náročného zákazníka. Cílem bylo posloužit všem a nabídnout tedy dost širokou škálu možností vhodné obuvi. Novinkou na trhu se stala gumová obuv. Nabídka obuvi se řídila podle kolekcí, ty se plánovaly na Jaro-Léto a Podzim-Zima. Návrh jarní kolekce musel být schválen do 15. října, podzimní pak do 15. dubna. Přesné definování každé kolekce úzce souviselo s přípravou, plánováním, organizací a řízením výroby. V každé kolekci našly své zastoupení i tzv. „chlebové vzory“. Jednalo o osvědčené vzory obuvi, o které jevil zákazník zájem neustále, a jejich výroba byla sériová. Zájem o tyto typy obuvi byl enormní; například v roce 1937 prodávala firma Baťa v tuzemsku 28 milionů párů obuvi, z toho bylo 15 milionů párů chlebových vzorů.

V roce 1938 dodávala firma Baťa na tuzemský trh 72 % obuvi, v témže roce byla také schopna nabídnout zákazníkovi výběr až ze 158 druhů různých modelů bot.

Nabídka bot se standardně dělila na pánské, dámské a dětské. Dále pak na obuv celoroční či sezónní, společenskou, pracovní, vycházkovou či domácí. Součástí každé kolekce byla také nabídka drobného zboží, tedy ponožek, punčoch, krémů na boty, šněrovadel, nazouváků a dalších nezbytných doplňků pro každodenní a kvalitní využívání obuvi.

ŠKOLÁKŮM!

I DĚTI SE CHTĚJÍ LÍBIT

49:-

59:-

Dnes, ne zítra!

NEJEN OBUV

Úspěch firmy Baťa byl do značné míry odrazem samostatnosti firmy a jejího postupného zbavování se závislosti na dodavatelích. Firma Baťa, to není pouze výroba obuvi a doplňků k ní. Během let se vyvinuly desítky podnikatelských výrobních aktivit, které zaručovaly firmě Baťa neustálý růst.

Obuvnická výroba – obuv pánská, dámská, dětská i domácí. Široká nabídka variací modelů a materiálů.

Strojní výroba – výroba vlastních továrenských strojů, opravy strojů. Vývojová činnost v oblasti strojírenství. Výroba letadel a jízdních kol.

Koželužská výroba – zpracování kůží spodkových i vrchových, sklady surových kůží, lakýrna.

Gumárenská výroba – gumová obuv, pneumatiky, duše, hračky, podlahy, reklamní a drobné gumové předměty.

Chemická výroba – koželužské a gumárenské chemikálie, krémy, tuky, drobné chemikálie. Vlastní výzkumná činnost v oboru chemie.

Textilní výroba – výroba bavlněných vlněných textilních výrobků, zejména pak punčochového ponožkového sortimentu.

Papírenská výroba – výroba vlastních papírových krabic, beden a lepenek.

Dřevařská výroba – výroba beden a drobného nábytku.

Energetická výroba – výroba elektřiny, páry, dodávky plynu, elektroinstalace, vrty a uhelný důl Tomáš.

Stavební činnost – výroba a těžba stavebního materiálu, výstavba domků a stavby městských továrenských budov, pozemní práce, stavební práce, výstavba komunikací. Projekce.

Dopravní činnost – budování silniční, železniční, letecké, říční a námořní dopravy. Systémy lanových drah a automatických posuvníků.

Zemědělská a lesnická činnost – vlastní lesní a polní hospodářství, vlastní chovy a jatka.

Další aktivity pro zaměstnance firmy – zajištění ubytování, stravování, zdravotní péče, vzdělávání, sociální péče, vydavatelská a kulturní činnost.

SPOLUPRACOVNÍCI

Firma Baťa nabízela desítky pracovních pozic; každá pracovní pozice byla nanejvýše důležitá, protože se podílela na plynulém chodu výroby. Vnímání důležitosti jednotlivých pracovních pozic dokládá jejich prezentace dobových pozic.

Koželuhové

Obor, ve kterém můžeme nejvíce cítit historii. Obor, který tak dlouho vzdoroval vědeckému a technickému pokroku. Až nyní začínáme poprvé objevovat obor takový, jaký ho známe v dnešní době – široká škála barev, jemné laky či hebounké boxy.

Přibíječi podpatků

Tito lidé jsou si naprosto jistí důležitostí jejich oboru. Proč? Protože udržují světovou rovnováhu. Jak? Rovnováha celého světa spočívá na rovnováze každého člověka a rovnováha každého člověka spočívá především na čem? Na podpatku. A proč mají ženy vysoké, štíhlé, v bocích stažené podpatky a muži naopak nízké, široké a placaté? Protože vysoký a štíhlý podpatek představuje živel vrtkavý, na který není příliš spolehnutí.

Vypalovači

Znáte přísloví „ve dvou se to lépe šlape“? Vypalovači pracovali vždycky ve dvou, právě možná proto jsou to lidé velice společenšší, optimističtí a veselí. Můžeme říct, že je to také díky jejich práci, protože v jejich rukou boty nabývají lesku.

Kopytáři

Kopytáři používají velice prosté nářadí ke své práci. Jedná se o špalek vybraného suchého bukového dřeva a dlouhý nůž, který je na jednom konci připevněný k dřevěné stoličce. Avšak své nářadí ovládá skvěle – dokáže vytvořit každé zaoblení, každou kůstku nohy, hlavně každou svoji výtvarnou myšlenku.

Strojníci

Natáhnout kůži na kopyto, které jí dává tvar boty, není lehká věc. Dokonce se ševců začalo vykládat, že musí kůži natahovat zuby! Avšak ševci řekli, že to není pravda! Proto se začal vyvíjet stroj, který kůži natahuje na kopyto sám, navíc připevní ihned hřebíčky.

Konstruktéři

Konstruktéry nazývali rozumem podniků. Jejich práce spočívá především ve zdokonalování strojů, aby vyráběli rychleji a výkonněji. Nejdůležitějším úkolem konstruktérů je zajistit, aby člověk byl správcem stroje, člověk nemá oddřít práci. Člověk dělá jen takovou práci, na kterou stroj není dostatečně chytrý.

Gumaři

Gumu najdeme všude kolem nás, kam jen se podíváme. Hospodyně mají gumové zástěry, podlahy jsou dělané z gumy, to se jen pak setře a je uklizeno. Boty i židle mají gumové podpatky, dokonce i v nemocnicích a v jejich laboratořích se bez gumy neobejdou. A nesmíme zapomenout na děti a jejich kola do vody.

Punčocháři

V dávných dobách se pletly punčocháče ručně, babičky seděly a pletly a pletly, až je ruce bolely. Teď máme však na všechno stroje a stihne se uplést mnohem více punčocháčů. Punčocháče vypadají jako pavučinky, přece vydrží mnoho.

Chemikové

Pro každého dobrého chemika je důležité mít jednu určitou vlastnost. Tušíte jakou? Je to samozřejmě zvědavost. Tato zvědavost chemikova spočívá právě tom, že ničemu nevěří, proto potřebuje vše prozkoumat a zkontrolovat.

Čističi

Jedna z nejdůležitějších povinností každého čističe je, že musí být čistý on sám. Že by čistič chodil ve špinavém oděvu? A nikdo kolem by si ho nevšiml? To nemůže být! Takový člověk kolem sebe nemůže šířit optimismus ani životní radost, kterou by měla čistota dávat.

Zedníci

Obor, který má velkou budoucnost. Každý dům musí nějak vypadat, aby v něm mohly vyrůst silné osobnosti budoucnosti. Podle Tomáše Bati správný zedník či stavitel musí být schopný postavit domek, který bude tak levný, aby si ho mohl dovolit běžný, pracující člověk za jeden rok práce.

Využíváš svůj čas uváženě?

Opravdu musíš dělat všechny věci, které děláš?

Dají se některé dělat jednodušeji či vynechat úplně?

Budme vítězi.

RYCHLE DODANÉ – NAPŮL PRODANÉ

Naším mořem je vzduch.

Tomáš Baťa miloval jakákoliv zlepšení, která dokázala ušetřit čas.

Doprava byla klíčovým nástrojem k úspoře času, proto firma Baťa aktivně rozvíjela možnosti dopravy, která by zaručila rychlejší dodávky materiálu a efektivnější export zboží. Opomenuta nezůstala ani vnitropodniková doprava.

ŘÍČNÍ DOPRAVA

V meziválečné době bylo velmi málo řek regulovaných. Díky tomu docházelo k častým záplavám. Proto se firma Baťa angažovala do regulace řek, hlavně Moravy. Regulace toku Moravy byla součástí projektu na propojení řek Dunaj–Labe–Odra pomocí kanálů. Tento projekt měl spojit východ se západem. Přesněji Černé moře na východě s Baltským a Severním mořem na severozápadě. Bohužel do dnešní doby nebyl tento projekt plně zrealizován.

Mezi léty 1934–1938 byl vybudován „Baťův plavební kanál“ o délce 52 km, který spojoval Otrokovice s Rohatcem. Jedním z důvodů této stavby byla přeprava lignitu z Ratíškovického dolu do Otrokovic, kde měl být použit jako topivo do elektrárny. Během války byl kanál těžce poškozen, ale mezi léty 1946–1947 byl kanál opraven.

V současné době slouží kanál jako vyhledávaná turistická atrakce.

LETECKÁ DOPRAVA

Přestože letectví byl poměrně mladý obor, viděl v něm Tomáš Baťa obchodní potenciál.

V roce 1924 si firma Baťa pořídila první letadlo. Byl to lehký dvoumístný dvouplošník Albatros s motorem o výkonu 100 koní. V místech dnešní zlínské čtvrti Podvesná, u nemocnice, se rozkládal asi 200 metrů široký a o trochu delší pás louky, kde po pokosení trávy a postavení dřevěných hangárů vzniklo první letiště.

Ze začátku se letadla využívala pro kurýrní, reklamní a propagační lety, při kterých se například rozhazovaly letáky nad městy.

V roce 1928 si mohli zaměstnanci firmy koupit vyhlídkové lety nad Zlínem. (Na povolení mohli tyto lety využívat i zájemci mimo firmu). Cena byla 50 Kč.

Zlínské letiště přestalo dostáčet potřebám firmy, a tak vzniklo letiště v Otrokovicích podél řeky Moravy. Již za pár let ani toto letiště nestačilo, proto byla v roce 1929 zahájena výstavba nového letiště, jižněji od stávajícího letiště směrem k Napajedlům. Zde byly postaveny velké hangáry. Byly položeny základy k moderní odbavovací hale.

Mezi léty 1931–1932 podnikl Tomáš Baťa a několik jeho společníků obchodní cestu do Indie, která byla na tehdejší dobu průkopnická. Během této cesty navštívil větší města Afriky. Poté navštívil Blízký východ, Indii, Bangkok, Singapur a ostrovy Holandské Indie (dnešní Indonésie). Během letu neměli nouze o krizové i zajímavé situace: „Radili jsme se, nemáme-li ulehčit letadlu vyhozením klobásek, kterých jsme měli náležitou zásobu. Ale protože nám zvláště chutnaly, dohodli jsme se, že by to bylo zbytečné a zachránili jsme je pro naše žaludky.“

SILNIČNÍ DOPRAVA

Ačkoliv se zajímal o všechny druhy dopravy, nejvíce pozornosti věnoval Tomáš Baťa té silniční. Vždy se snažil vybudovat ve svých závodech asfaltové silnice lesknoucí se čistotou. Tento budovatelský záměr přenesl i mimo zdi továrny, když byl zvolen starostou Zlína. Jako první úkol po zvolení bylo očistit Zlín od bláta.

Z obce přešel Tomáš Baťa na okres, zemi a stát. Před svým jmenováním za člena státní silniční rady vypracoval v roce 1928 hospodářskou úvahu o silničních potřebách. Dokazuje v něm, že republika musí věnovat 10 miliard Kč na silniční práce do deseti let, má-li se vyrovnat pokročilým státům světa a ne 2 miliardy Kč, s nimiž počítal státní silniční fond. Je příznačné, že na konci tohoto článku upozorňuje Tomáš Baťa (v době konjunktury r. 1928) na nebezpečí nezaměstnanosti, jemuž se dá zabránití velkorysým vybudováním silnic.

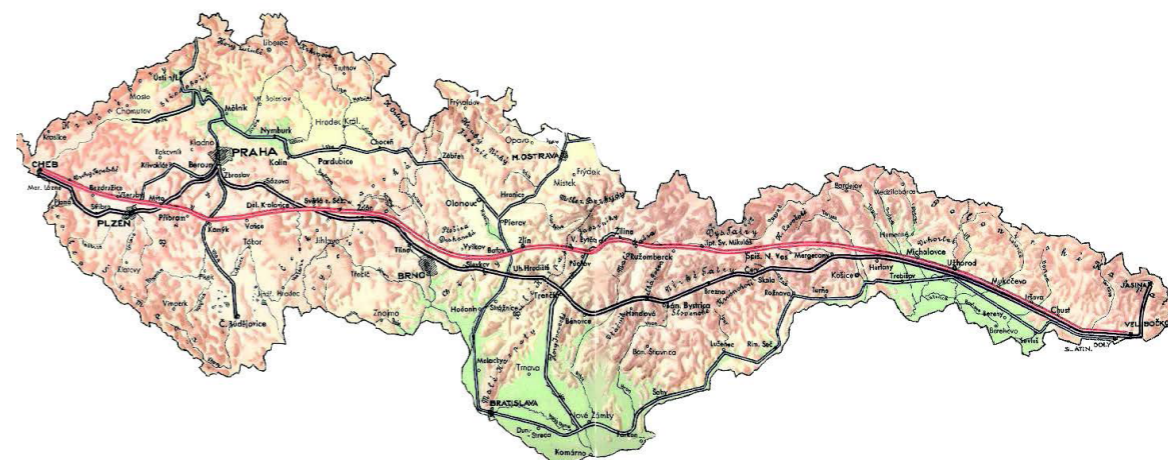
Jeho myšlenky pak rozvíjeli Jan A. Baťa a Hugo Vavrečka, kteří navrhovali stavbu tzv. „Autostrády Cheb-Velký Bočkov.“ Tato čtyřproudová autostráda o délce zhruba 1 000 km by propojila republiku a snížila by dobu cesty o několik hodin. Cenu autostrády odhadoval na 2 miliardy Kč a dále rozepsal, jak by se hradila výstavba a provozní náklady této stavby. Tato autostráda by nejenom podpořila motorismus a průmysl, ale byl tu i sociální aspekt. Během budování by zaměstnala přes 100 000 dělníků po dobu 2–3 let a na provozování by bylo potřeba dalších 10 000 zaměstnanců. Což byl v době doznívající velké hospodářské krize velký klad. (Baťa, J. A., 1938) Plány však nebylo možné nikdy uskutečnit.

ŽELEZNIČNÍ DOPRAVA

Železnici shledával Tomáš Baťa jako velice důležitou pro rozvoj svého podniku.

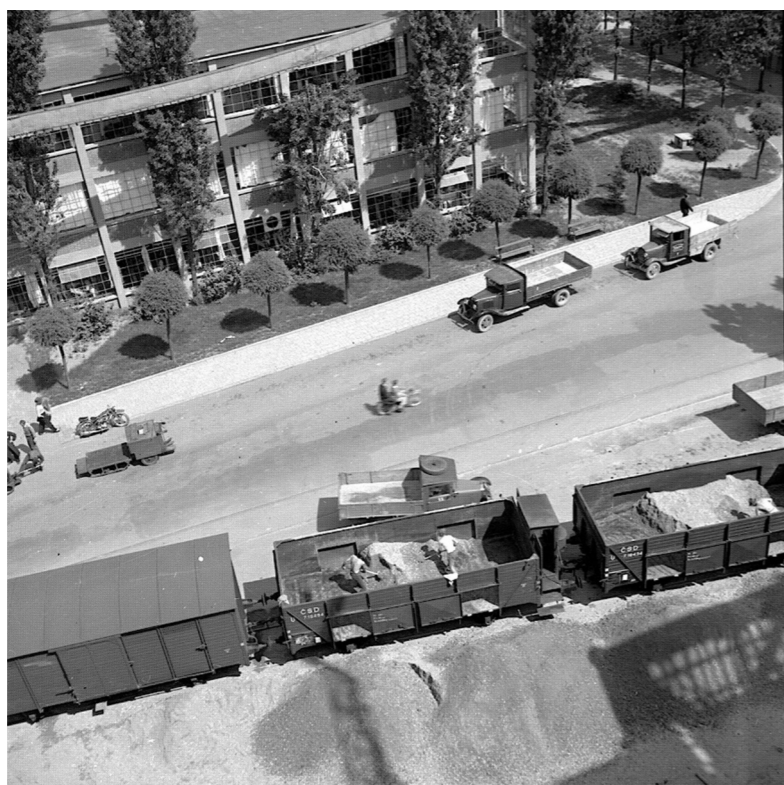
„Železnice ve vnitrozemském státě jako je naše republika, jsou velmi důležitým činitelem pro výrobní vrstvy a zejména pro podniky, nalézající se mimo usplavněné řeky a ještě více pro ty, které jsou odkázány na dovoz surovin z ciziny a vývoz hotových výrobků za hranice, jako jest to u podniku našeho.“

Bohužel tehdejší stav železnic nevyhovoval jeho záměrům; musel si tedy poradit po baťovsku. V roce 1924 se stal majitelem místní dráhy Otrokovice–Zlín–Vizovice a Moravské západní dráhy Třebovice (u České Třebové) –Prostějov. Měl v plánu vybudovat rychlíkovou trať z České Třebové do Púchova přes Prostějov, Kroměříž a Zlín. Tato dráha by byla o 91 respektive 58 km kratší, než byla tehdejší možnost železniční sítě. Bohužel nebyl tento záměr nikdy plně zrealizován v této podobě.

VNITROPODNIKOVÁ DOPRAVA

V továrním areálu se využívaly k přepravě asfaltové silnice, vlečky, lanové dráhy a pohyblivé pásy. Lanové dráhy byly situovány okolo 20 metrů nad zemí. V továrních budovách byly sklady umístěny v horních patrech mezi jednotlivými budovami, které byly propojeny zmíněnými lanovými dráhami a pohyblivými pásy se přemísťovaly potřebné zboží či materiál ve vzduchu; tak byl uvolněn pozemní prostor mezi továrními budovami. V prostorách továrního areálu nechyběly ani podzemní tunely, které byly využívány k přepravě tepelné, elektrické i vodní energie.

JÍZDNÍ KOLA

Nejen ve firmě Baťa, ale také v celém Zlíně se stala jízdní kola hojně využívaným dopravním prostředkem. Tento způsob dopravy byl velmi levný, rychlý a ke všemu ještě zdraví prospěšný. Firma Baťa mimo jiné také jízdní kola vyráběla. Proti krádeži byla kola chráněná dobře viditelným kovovým štítkem s číslem.

Cokoliv děláš,
dělej dobře.

SLUŽBA ZÁKAZNÍKOVÍ ROVNÁ SE NEJVÝNOSNĚJŠÍ PRODEJ

BAŤOVSKÁ HESLA

Náš zákazník – náš pán

Služba začíná slušností

Služ druhým – posloužíš sobě

Špatný prodavač – vydavač,
dobrý prodavač – služebník

Služba zázraky činí

Chceme sloužit všem

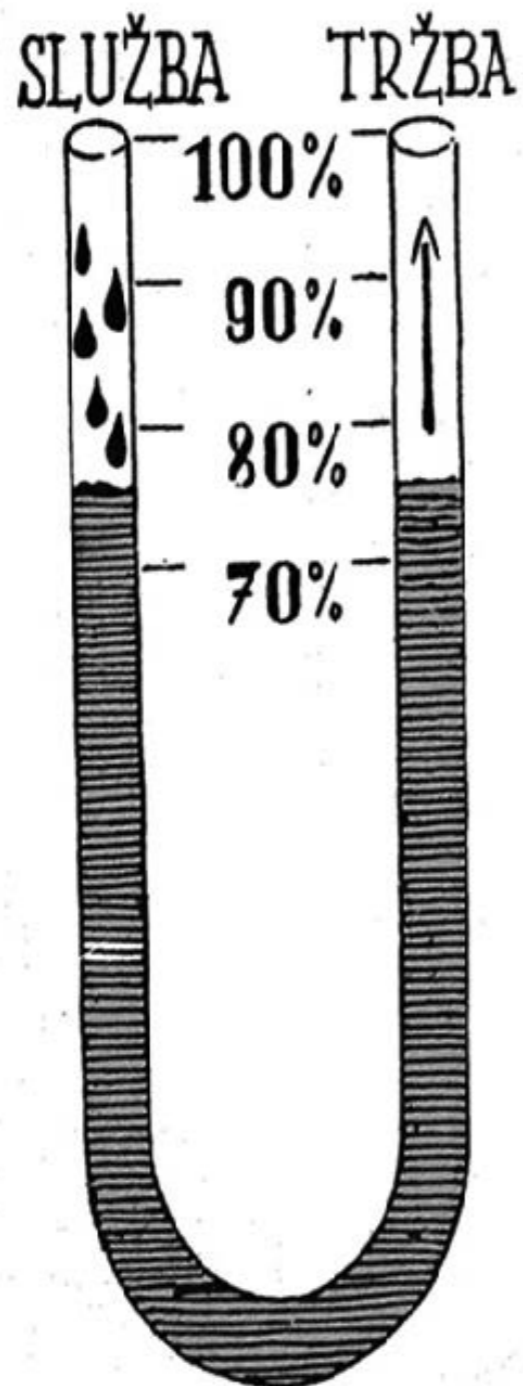
Čím víc služby – tím méně bídy

Život je věčnou otázkou
– služba věčnou odpovědí

Myslet na obchod,
znamená myslet na službu

Služba jazyk nahrazuje

Služba překonává hranice

Jak souvisí tržba se službou.

Slovo služba stalo se základním elementem podnikatelské filozofie a strategie firmy Baťa. Být užitečný, tedy schopen posloužit druhému člověku, bylo považováno za nejvyšší stupeň realizace člověka ve společnosti. Veškerá obchodní, výrobní i mezilidská činnost měla být vykonávána ve smyslu služby a v souladu s vnímáním služby u firmy Baťa.

Služba zaručovala nejen vyšší prodej a spokojeného zákazníka, ale také vyšší mzdy a spokojeného zaměstnance. Čím více služby vložíte do své činnosti, tím více se Vám vrátí, a to jak v hmotných, tak i nehmotných výnosech. Služba přináší nejvyšší možný výnos z každé činnosti. Takovým a mnohými dalšími způsoby bylo pojetí služby vysvětlováno nejen pracovníkům prodejen, ale také všem ostatním spolupracovníkům firmy.

VÍCE SLUŽBY!

Do Československa se myšlenka služby dostala z Ameriky. U nás se začala ujímat velice těžce a pomalu, zatímco v Americe proletěla mezi všemi obchodníky a zákazníky. Čeští obchodníci jsou velice konzervativní, velmi špatně se přizpůsobují novým směrům. Když chtěl zákazník poslat zboží domů, často uslyšel: „Nemohu vám slíbit, bude-li to dopoledne apod.“ nebo „Nemám zde bohužel nikoho.“ Nebo připočítali donášku do ceny výrobku, takže zákazník už si příště donášku neobjednávala, a navíc si rozmyslí, jestli si zboží objedná znovu. V Americe přistupují obchodníci úplně jiným stylem. Po objednání doručili zboží do domu během několika minut.

V Evropě prokazují dobrou službu zákazníkům v Holandsku. Nejen mléko, chléb a pečivo, ale i zeleninu, ovoce, ryby a maso doručují do domu. Sám obchodník vybírá zboží s velkou pečlivostí. V Anglii zase obchodník chodil na pravidelné návštěvy – každých sedm až čtrnáct dní navštívil zákazníky a zkontroloval jeho obuv a případně ji mohl vzít do opravny. Naprostou samozřejmostí je donést opravenou obuv zpět.

Američtí zubní lékaři zase pravidelně posílali svým zákazníkům každého půl roku pozvánku k bezplatné prohlídce zubů. Uvědomovali si důležitost těchto prohlídek. Věděli, že zákazníci si nevíšimnou začínajících kazů, které jdou spravit levně a bez bolesti. Více by samozřejmě vydělali na korunkách a nových zubech, ale v tomhle případě už by se nejednalo o službu.

Z DOBOVÉHO TISKU

Prodávacům u Bati bylo neustále připomínáno, že klíčem k úspěšnému prodávací je služba. Snažili se poznat, co skutečně zákazník potřebuje a k tomu mu nabídnout ještě něco navíc. Při prodeji nikdo nemyslel na zisk, jelikož z kvalitního prodeje se zisk doručí automaticky.

NABÍDKA DROBNÝCH SLUŽEB

Příležitostí ke službě je i v nejhorší krizi tisíce. Očistit zákazníku zdarma boty, provést bezplatně ošetření nohou nebo vyměnit potrhávaná šněrovadla – všechny tyto a podobné služby nás mnoho nestojí, ale zákazník si velice zavazují. Jenom v žádném případě nečekat na lepší časy, nestát, nezahálet.

Nemůžete-li posloužit za peníze, poslužte zadarmo.

Jak sloužit zákazníkovi? Nerozhodnému: dobře mu poradit, aby se na vás rád obracel při svých příštích návštěvách. Vyžaduje to znalosti povah lidí a jejich potřeb

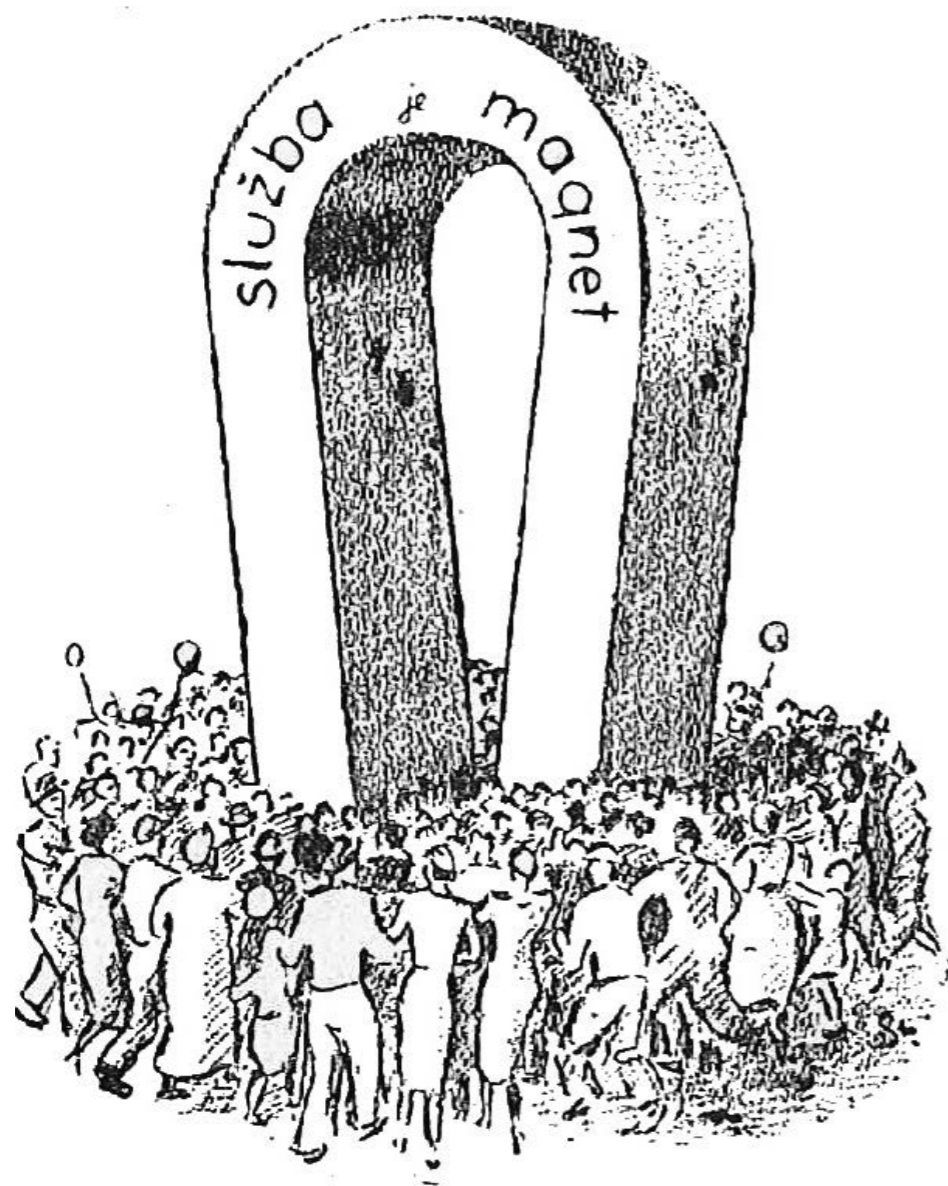
ZAČÍNEJTE DEN SLUŽBOU

Dobří obchodvedoucí jsou ráno první ze všech v prodejně; první práce, do které se pustí, je prodej nebo ošetřování nohou, a hlavně se nezaměstnávají věcmi, které měly být vykonány včera, poněvadž je také včera vykonali.

Kdo správně nenasadí, kdo správně nezačne, nemůže správně pokračovat, nemůže dobře skončit. Začínat den službou musí prodávacům přejít do krve, musí se to pro ně stát samozřejmostí právě tak, jako je samozřejmostí knězi každodenní služba boží.

Nelze si představit, že by služba šla ruku v ruce s chudobou. Služba sama chodí vždy v doprovodu s bohatstvím, proto se lidé, kterým je služba čímisi vyšším, mají vždycky dobře.

S novým jitem do nové služby!

Jakou lepší službu či co navíc můžeš vykonat?

Každý den učiň službu.

Spěchej pomalu.

NÁŠ ZÁKAZNÍK NÁŠ PÁN

DESATERO ÚSPĚŠNÉHO PRODEJE:

1. Vedeme svůj závod vždy ze stanoviska prodeje.
2. Studujeme stále zákazníky.
3. Lidská zvědavost pomáhá zvyšovat prodej.
4. Důležitost názorné propagace.
5. Budíme důvěru ve své zboží.
6. Školíme prodavače.
7. Předpracováváme si prodej.
8. Spolupráce všech zaměstnanců.
9. Prodejní plán na rok dopředu.
10. Vydáváme si závodní časopis.

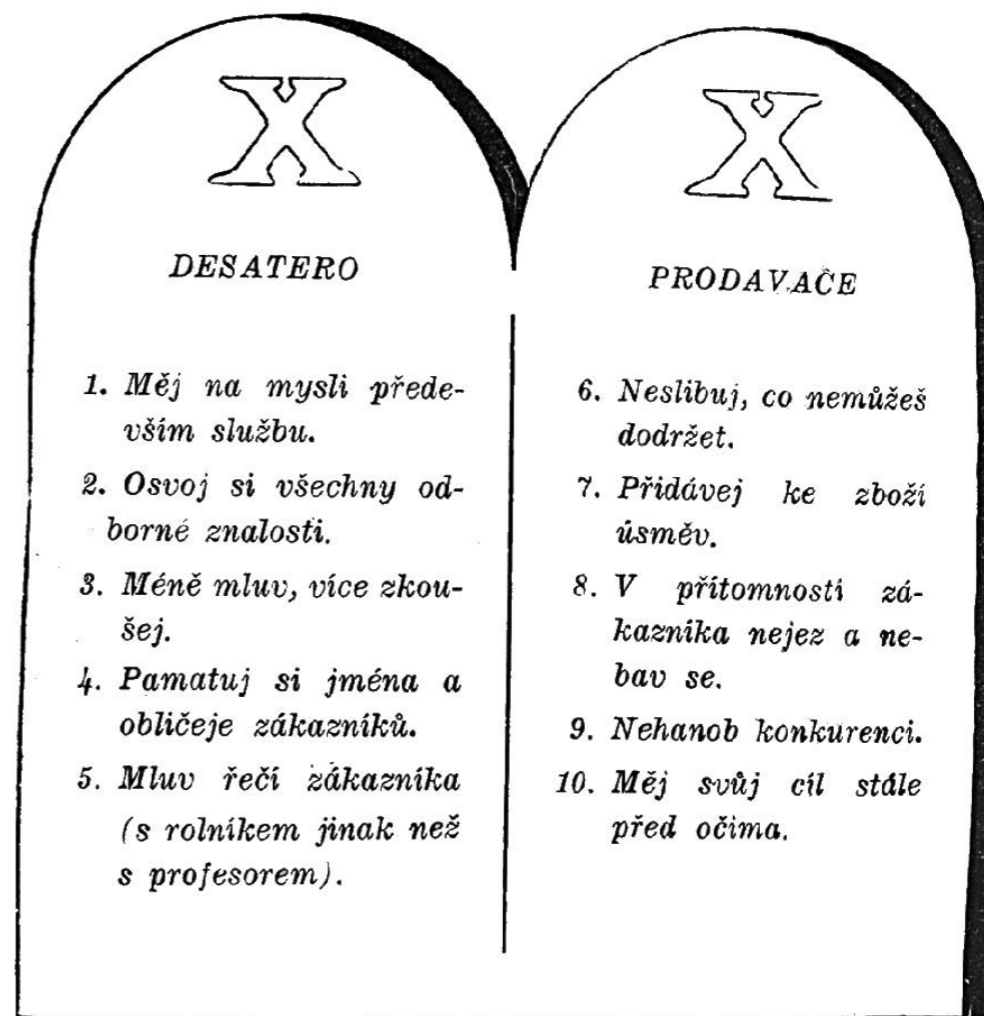
PRODEJNY FIRMY BAŤA

Prodej firmy Baťa fungoval nejprve na principech maloobchodního prodeje, který se postupně začal transformovat do velkoobchodního prodeje realizovaného především skrze Baťovy Domy služeb. Základním elementem prodeje u firmy Baťa byla tzv. prodejní jednotka. Každá prodejní jednotka byla závislá na dalších odděleních, které buď byly centrální firemní, nebo přímo součástí každé prodejny.

Vlastní prodejny budovala firma pozvolna až od roku 1917, do té doby bylo zboží firmy Baťa prodáváno většinou jako součást nabízeného sortimentu městských a vesnických prodejen se smíšeným zbožím. První prodejny firmy byly otevřeny ve Zlíně, Liberci, Praze, Plzni, Brně i Vídni.

V roce 1938 zaměstnávala firma Baťa v prodejnách v Československu už okolo 8.000 zaměstnanců. Průměrně na jedné prodejně pracovali čtyři lidé. Pro menší prodejny, vesnického typu, bylo charakteristické, že na prodejně pracovala i prodavačova žena. Firma se snažila dodržet nepsané pravidlo, aby na každé prodejně pracovala minimálně jedna žena, která by poskytovala zákaznicím potřebné služby včetně porozumění dámské módě.

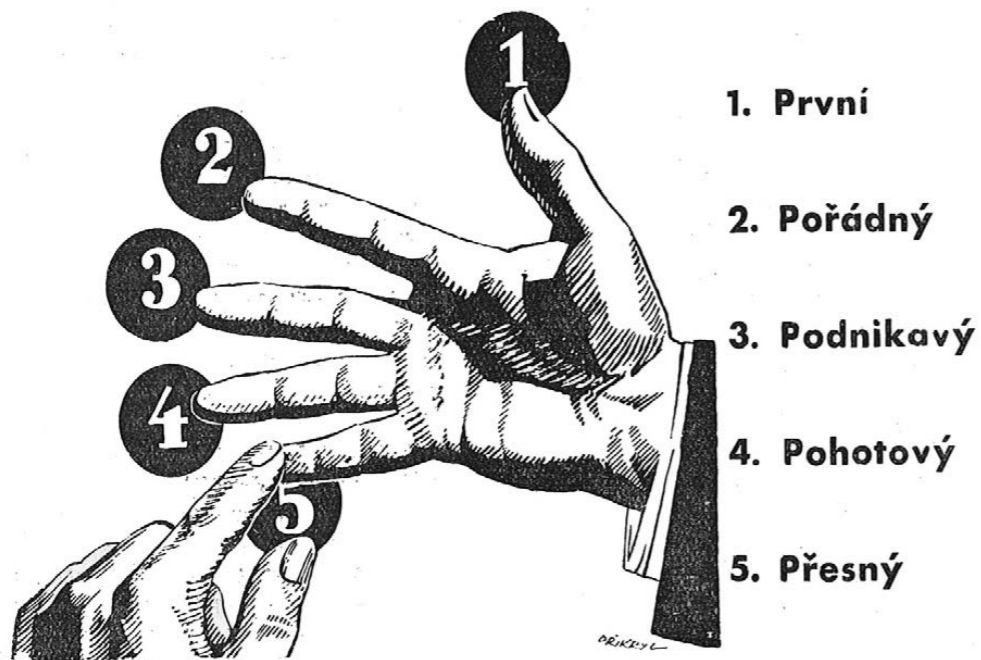
Psychologie prodeje patřila v rámci Baťovy soustavy řízení k nejvýše postaveným problematikám a nijak nezaostávala za problematikou výroby či nákupu atd. Byli to zejména prodavači, na které byly kladeny ty nejvyšší nároky, jak zvládat přístup k zákazníkovi a péči o něj. Být dobrým prodavačem u firmy Baťa a umět kvalitně posloužit zákazníkovi bylo vysoce ceněným uměním. Hlavním úkolem každého prodavače bylo mít v první řadě na mysli službu. Od správného vnímání a prokazování služby zákazníkovi se odvíjely další činnosti na prodejně.

Přípravenost prodavačů měla zajistit zejména Škola pro prodavače, tedy vzdělávací instituce, která zaručovala, že prodavač na prodejně Baťa umí zákazníkovi nejen skvěle prodat zboží, ale zejména mu poradit a posloužit.

Podle Prodavačské příručky Baťa z roku 1934 můžeme popsat prodavače těmito slovy: „Člověk, který se rozhodl věnovat se s láskou jednomu z nejkrásnějších povolání – sloužit stejně dobře bohatým, jako chudým. Je to člověk, který z okolnosti, že lidé musí býti obuti, potřebují pravidelného ošetření nohou a pravidelného ošetření a opravy obuvi, vytvořil si své existenční oprávnění – podklad svého živobytí“.

Pět „P“ úspěšného prodavače:

KAŽDÝ PRODAVAČ FIRMY BAŤA MUSEL
POSTUPOVAT V ŠESTIKROCÍCH, JAK
SPRÁVNĚ OBSLOUŽIT ZÁKAZNÍKA:

1. přivítat zákazníka a položit mu otázku
2. nabídnout obuv
3. poskytnout zákazníkovi pomoc při výběru a zkoušení
4. vypočítat cenu
5. doporučit zákazníkovi prostředky k ošetřování obuvi
6. poděkovat za obchod a uctivě s ním rozloučit

ZEVNĚJŠEK PRODAVAČŮ

Je známo, že i zevnějšek prodavače působí často na zákazníka rozhodujícím dojmem. Je však mnoho prodavačů, kteří zůstávají jenom při tom zevnějšku a ve snaze působiti jím na zákazníka co nejvíce, zacházejí do krajnosti. Přílišná péče o svůj zevnějšek může na zákazníka mít negativní vliv. Zákazník mající smysl pro estetiku dá přednost jinému obchodu, kde prodavačky sice nemají tak pečlivý zevnějšek, ale zato dbají více základních požadavků osobní čistoty. Anketou bylo zjištěno, že zákaznice se nechtějí nechat obsluhovat prodavačkou, která je vystrojená jako do plesu. Právem tak některé obchody požadují jednotný pracovní oblek, který prodavači oblékají jen s nechtí. Nemusí býti vždy tak nepěkný, zvláště jsou-li to bílé nebo pestré pláště.

Výběr prodavačů podle vzhledu – V jednom velkém obchodu jsou prodavači vybíráni pečlivě nejen co do odborných znalostí, ale i co do příznivého zevnějšku. Řekli si, že nestačí jen dobré zboží, ale je zapotřebí i příjemného zevnějšku prodavačů. Síly méně příjemného vzhledu zaměstnávají proto více ve skladu a v kancelářích.

JAK ZVÝŠIT SVŮJ PRODEJ

radý z dobového tisku

KALENDÁŘ MODERNÍHO OBCHODNÍKA

Mnoho podnikatelů si myslelo, že jakmile zasvítí slunce, o své podnikání se nemusejí starat. Opak je pravdou, právě v letních měsících se vyskytuje celá řada prodejních příležitostí, které mohou být slibnější než kdy jindy. A proto je důležité se zaměřit na vypracování prodejního a odbytového plánu ještě předtím, než většina podnikatelů odjíždí na dovolenou. Stačí pouze jednoduché poznámky, co prodávat, jak propagovat výrobek či službu atd. Konec školního roku neboli období spojené s vysvědčením je jednou z velkých příležitostí pro podnikatele.

V létě u vody lze vymyslet různé reklamní předměty, které budou podporovat prodej našeho výrobku. Podnikatelé vymysleli například papírové megafony, děti si hrály a pokřikovaly na sebe, dále papírové čepice, které zabraňovaly úžehu od slunce. Speciální akce – Výletní restaurace u vody si dala zhotovit z nepromokavého plátna a gumy Lochesskou obludu. Obluda plave po rybníce a je zatížena závažím. Od závaží vede šňůra až do restaurace. V příhodných chvílích za tuto šňůru restaurátér zatáhne a obluda se schová pod hladinu a vynoří se zase na jiném místě. Je to zábavné, mluví se o tom, a hlavně to táhne do kraje nové výletníky.

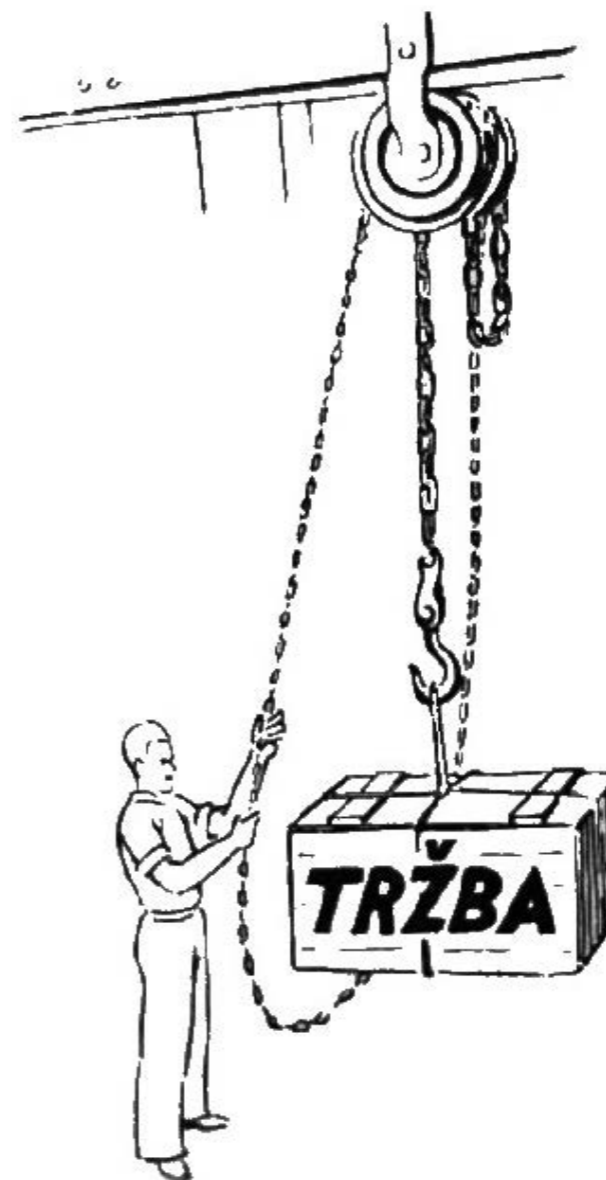
Dále mohou být konány různé závody mládeže, běh v pytli, jízdy s trakařem, pro číšníky běh s vejci apod. Nápadů je dost, jen začít.

ZLEPŠETE PRODAVAČE

Svět trpí stále nedostatkem dobrých prodavačů. Technici a výrobci je předstihli. Lidé se vyhýbají obchodu proto, že práce obchodníka začíná dříve a končí později než u jiných povolání.

Pravidla obchodní slušnosti

- Nabízí-li ti tvůj obchodní přítel službu, rozhodni se brzy, zda ji přijmeš, či odmítneš. Pomysli, co znamená pro tebe nejistota, v níž žiješ – když sám čekáš, jakou odpověď dostaneš na svoji nabídku.
- Nezdržuj své obchodní přátele zbytečnými řeči. Sám sedíš jako na žhavém uhlí, když obchodní návštěva tě zbytečně zdržuje při práci.
- Plat své účty tak přesně a poctivě, jak si přeješ, aby jiní platili tobě.
- Buď zdvořilý v každém svém obchodním jednání. Nezapomeň, že jak sám jednáš, tak bude jednáno s tebou.

Zvedněte svou tržbu co nejvíce!

Snadno se Vám to podaří správně volenými prostředky. Jedním z neúčinnějších je, vedle inserce, působivý akviziční dopis anebo leták. Věnujte oběma zvýšenou pozornost!

Chováš se k ostatním tak, jak bys chtěl,
aby se oni chovali k Tobě?

Co můžeš zlepšit?

Mysleme, mějme cíl.

DOBŘÁ REKLAMA PRODÁVÁ

Na počátku 20. let minulého století se stala reklama nepostradatelným nástrojem pro efektivní prodej. Zejména v období krize, po první světové válce, představovala kvalitní reklama pro mnoho obchodníků jediný nástroj, jak krizi zdárně překonat. Přestože se Tomáš snažil o využívání reklamních prostředků již od založení firmy, o efektivní reklamě je možné hovořit až mnohem později, kdy díky prodejní akci s názvem „Baťa drtí drahotu“ dokázal překonat krizové období, kdy neměl pro své výrobky odbytu. Během této prodejní akce dokázala firma Baťa prodat během jediného dne až 99.000 párů obuvi.

Základním znakem se pro baťovskou reklamu staly ceny končící číslicí devět a využívání všech komunikačních prostředků, jak dát o svém výrobku vědět.

Firma Baťa využívala převážně: plakáty, letáky, brožury, osobní dopisy, inzeráty, novinovou reklamu, vývěsní tabule, efektivní výlohy, ale také například leteckou reklamu a mnohé další.

Reklama byla úzce spojena s každodenním životem člověka; měla zákazníkovi připomínat blížící se svátky, slavnosti, změny ročních období či společenské akce. Hlavní reklamní kampaně byly taneční, velikonoční, jarní, májová, letní, prázdninová, školní, podzimní, zimní, mikulášská a vánoční.

DRUHY REKLAMY FIRMY BAŤA NÁVŠTĚVY RODIN

Dle určitého plánu prodejci od Bati přicházeli do rodin se vzorkovým kufříkem, kartotékami, opravenkami, cvikacími kleštěmi, reklamním materiálem a pozorností pro děti. Zimní měsíce byly pro návštěvu nejvhodnější, kdy lidé většinou pobývali doma. Návštěvy byly prováděny, aby se prodejci ujistili, zda je zákazník spokojen, či nepotřebuje nějakou opravu, aby zjistili stav obuvi a navrhli budoucí obuv a také jej pozvali do prodejny.

INDIVIDUÁLNÍ DOPISY

Individuální dopisy byly posílány například lidem, kteří vykonávali svou práci vestoje. Bylo jim doporučeno speciální obutí od Bati. Dále byly zasílány například číšníkům s nabídkou speciální zdravotní obuvi. Hospodářům celogumové čizmy, diplomatky úředníkům, lovecké myslivcům atd.

LETÁKY

Baťa kladl důraz zejména na to, aby roznašeči letáků měli dobré obutí, aby do každého domu byl doručen alespoň jeden leták. Roznašeči dávali chodcům pouze jeden leták a rozdávalo se na frekventovaných místech.

Letáky musely být rozdány včas, rychle a do posledního kusu. Určitá část byla ponechána na prodejně. Bylo také nutno zkontrolovat roznesení letáků, jinak leták minul svůj účel.

BROŽURKY

Tyto reklamní předměty byly nákladnější než letáky, a proto jim byla věnována větší péče. Nestačilo rozdávat brožurky pouze na prodejně, ale bylo nutné je doručovat také do rodin. Přínosem bylo navázání přátelského a srdečného vztahu s rodinami.

PLAKÁTY

Plakáty měly prostý úkol. Informovat o novinkách, o nových produktech a službách. Lepení plakátu bylo přesně naplánované. Plochy, kde byly plakáty vylepovány, byly přesně zaznamenány v plánu.

FILM

Tento způsob propagace jako jediný útočil na hlavní smysly člověka: zrak – obraz, sluch – mluvené slovo, a tím se stával nejúčinnější. Baťa předpokládal, že pokud lidé chodí do kina, mají také na to, aby si zakoupili jeho levnou obuv. Lidé si přicházejí do kina odpočinout, a právě to byla nejvhodnější chvíle propagovat službu či výrobek. Všechna promítání byla opět zapracována v plánech.

VÝKLADY

Výklad byl podle Bati druhým nejúčinnějším způsobem nabídky, hned po osobní nabídce. Výklad byl zrcadlem schopností a vlastností prodejce. Dobrý výklad zákazníka přitáhne, špatný odpudí. Byly dodržovány zásady, jak výklady tvořit a aranžovat, postupy při aranži a jak vybrat správnou obuv do výkladu.

PORTÁL

Portál se využíval zejména ve venkovských prodejnách, při příležitosti trhů, o nedělích, svátcích. Na portály byly umísťovány boty, které tematicky souvisely s danou příležitostí.

VÝSTAVKA V PRODEJNĚ

Jednalo se zejména o jednorázové oživení prodejny. S výstavkou přímo souvisely letáky a další propagační materiály, které informovaly o dané výstavce. Důležité bylo využít každé volné místo v prostoru i na stěnách, aby byl zákazník informován na každém kroku.

NOVINY ZLÍN

Noviny Zlín byl pro prodejnu nejlepším, a přitom nejlevnějším způsobem propagace. Tento časopis pomáhal prodávat, informovat, trochu i poučovat a také pobavit. Bylo dbáno na to, aby každé nové číslo časopisu zákazník obdržel na každé prodejně. Časopisem bylo dosahováno velkých úspěchů ve zvyšování prodejnosti.

PRODEJ PŘED PRODEJNOU

Tento způsob propagace byl využíván zejména u stejných příležitostí jako v případě portálu. Byly prodávány většinou zlevněné kusy a zboží odprodejové. Tento způsob prodeje zákazníka velmi přitahuje. Zboží si může ohmatat, nemusí chodit do prodejny, nakoupí zlevněné zboží. Baťa měl velmi propracovaný systém těchto prodejů. Radil svým prodejcům, jak uspořádat prodeje, pokud je zastihne nepříznivé počasí jako sníh, mráz či déšť.

POZVÁNKY

Příležitostně zaslání pozvánky, zejména ženám, mělo příznivý vliv na utvoření dobrého vztahu se zákazníkem.

STOJANY NA KOLA

Na stojanech u prodejen byly umístěny nápisy: „Jdete-li kolem naší prodejny, podívejte se na svou obuv“, „Potřebujete opravu?“. Tyto nápisy měly přilákat nové zákazníky.

REKLAMNÍ VOZIDLA

Důležité akce či události byly ohlašovány ve městech projížděním v autě a hlášením o této akci.

Čas a příležitosti
nečekají.

MOUDRÝ SE UČÍ OD KAŽDÉHO

...systém podnikového
školení firmy Baťa

Tomáš Baťa si velmi vážil vzdělání, zejména praktické přípravě a jazykovým znalostem přikládal velký význam. Dle filozofie firmy Baťa mohl firmu rozvíjet jen člověk co možná nejvíce všestranně vzdělaný. Zejména jazykové znalosti dávaly člověku svobodu a téměř neomezené možnosti začít působit na kterékoliv pobočce firmy Baťa ve světě.

Vnitropodnikový systém vzdělávání firmy Baťa byl během let propracován do takových detailů, že v mnoha ohledech dokázal překonat systém státního vzdělávání. Systém baťovského vzdělávání je možné rozdělit na tři hlavní části:

- I. Celoživotní vzdělávání
- II. Odborné vzdělávání
- III. Veřejné školství

Vzdělávací systém se vyvíjel v úzkém vztahu se systémem sociální a zdravotní péče. Vzájemné propojení obou oblastí bylo nejvíce patrné například v koncepci mateřských škol zakládaných firmou Baťa.

Vývoj jednotlivých vzdělávacích aktivit firmy Baťa plně odpovídal rostoucím potřebám firmy. Nejprve tedy byly vyvíjeny vzdělávací aktivity pro stávající zaměstnance, následně vznikly instituce připravující mládež pro práci v továrně a až poté také péče o edukaci školních dětí.

Vzdělávání zaměstnanců firmy Baťa bylo realizováno také prostřednictvím široké nabídky odborných světových médií, které byly ve Zlíně překládány a distribuovány. Kromě článků bylo také možné studovat nejnovější odborné knihy a vědecké studie. Zlín se stal kulturním a vzdělávacím centrem, které ovlivňovalo každého člověka, který se v něm ocitl.

I. CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Prvními počiny v rámci celoživotního vzdělávání spolupracovníků firmy Baťa byly tzv. večerní kurzy. Večerní kurzy pro zaměstnance začala firma Baťa nabízet od roku 1918. Tyto kurzy probíhaly vždy po pracovní době a netrvaly déle než jednu vyučovací hodinu. Večerní kurzy položily základy pro další vzdělávací aktivity firmy. Mezi následující počiny patřila Škola pro nově přijaté zaměstnance, Exportní škola, Škola prodavačů, Vyšší lidová škola Tomáše Bati či následné kurzy, které pořádaly Studijní ústavy.

ŠKOLA PRO NOVĚ PŘIJATÉ ZAMĚSTNANCE

Vzdělání na této škole bylo rozděleno do dvou částí, a to do tzv. školních dílen a večerních kurzů. Školní dílny byly součástí továrenských výrobních hal, pracovní tempo v nich však bylo pomalejší a jejich cílem nebylo primárně navyšovat a plnit denní plán výroby, ale připravit nově příchozí zaměstnance na práci u moderních strojů s využitím moderních technologických postupů. Nově příchozí v těchto dílnách trávili osm hodin pracovní doby, po jejich uplynutí probíhala výuka teoretická. Teoretická výuka neboli večerní kurz trval pouze jednu hodinu a probíhal jen dvakrát až třikrát týdně. Podstatou teoretické výuky bylo naučit zaměstnance nejen novým technickým znalostem, ale také seznámit je s filozofií a vizemi firmy Baťa. Délka vzdělávání ve Škole pro nově přijaté zaměstnance byla individuální, maximální doba však byla tři měsíce.

EXPORTNÍ ŠKOLA

Byla založena v roce 1929 a začala řešit akutní potřebu firmy Baťa mít odborně připravené zaměstnance pro práci v zahraničí. Exportní škola byla dvouletá. Ve velké míře zde probíhala výuka cizích jazyků; studující zde získávali znalosti kulturních a sociálních odlišností cílových zemí, kde měli působit.

ŠKOLA PRO PRODAVAČE

Škola pro prodavače vznikla v roce 1930. Její vznik byl vyústěním existence několika desítek různých vnitropodnikových kurzů, které byly určeny všem pracovníkům prodejen či přímým prodejcům firemního zboží. Škola pro prodavače tyto kurzy zaštitila a institucionalizovala. Výuka byla realizována prostřednictvím týdenních nebo čtrnáctidenních kurzů. Kurz byl kontinuální a probíhal celý týden po dobu osmi hodin denně. Bylo tedy nutností, aby účastník kurzu přijel do Zlína a zde celý týden pobýval.

VYŠŠÍ LIDOVÁ ŠKOLA TOMÁŠE BATI

Na podzim roku 1932 byla na počest Tomáše Bati založena Vyšší lidová škola Tomáše Bati. Jednalo se o vzdělávací instituci, která nebyla určena pouze zaměstnancům firmy, ale také široké veřejnosti. Cílem bylo nabízet širokou škálu různě zaměřených vzdělávacích kurzů. Přenášejícími byli špičkoví odborníci z daných oblastí. Kurzy byly zaměřeny na teorii z psychologie, filozofie, pedagogiky, ale také medicíny či sportu.

STUDIJNÍ ÚSTAVY

První Studijní ústav byl otevřen roku 1936 (jeho činnost však byla realizována již od roku 1935 v provizorních prostorách internátů) a byl situován tak, aby v rámci Gahurova prospektu zastřešoval rozmístění budov, kde probíhalo podnikové vzdělávání firmy Baťa. Tato lokace odpovídala i postavení Studijních ústavů v rámci struktury podnikového školství firmy Baťa. Studijní ústavy nabízely nejen různorodé vzdělávací kurzy, ale také zázemí pro výzkum – laboratoře, zkušebny či dílny. Studijní ústavy byly určeny k všeobecnému rozvoji zaměstnance, a to jak v oblastech odborných, tak také technických.

II. ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Reakcí na nedostatek odborně připravených mladých lidí pro potřeby rychle se rozvíjející průmyslové výroby bylo například založení Baťovy školy práce pro mladé muže. Záhy firma zjistila, že rozvoji nejen firmy, ale také společnosti, je k mladému muži zapotřebí stejně vzdělaná mladá žena, a tak založila Baťovu školu práce pro mladé ženy. Stejně tak založení Školy umění bylo reakcí na zjištění, že dosavadní prezentace firmy není dostatečná a cílem Tomášova nebylo nic jiného než maximálně připravit nejlepší mladé muže na manažerské pozice.

BAŤOVA ŠKOLA PRÁCE PRO MLADÉ MUŽE

Baťova škola práce pro mladé muže vznikla v roce 1925. Určena byla mladým mužům ve věku 14 až 18 let, kteří se chtěli vzdělávat, ale zároveň také pracovat a být finančně nezávislí na rodičích. Baťova škola práce pouze nevzdělávala, ale v první řadě vychovávala. Základem výchovy byla výchova k hospodaření, výchova prací, společným životem na internátu a neustálým zdravým soutěžením a sportem. Každý mladý muž musel povinně bydlet na internátu, a to bez ohledu na to, jak daleko od Zlína měl své bydliště.

Postupně se vyvinuly tři stupně Baťovy školy práce – odborné školy, mistrovské školy a vyšší mistrovské školy, ty se následně transformovaly do průmyslových škol. Mladí muži trávili práci v továrně osm hodin denně, výuka probíhala až po skončení pracovní doby. Vzdělání na této škole bylo velmi náročné, firma si tímto způsobem zajistila dostatek kvalifikovaných spolupracovníků.

DESATERO MLADÉHO MUŽE

1. Jedině v práci věřit budeš
2. Nevyhneš se jí a nezanedbáš ji
3. Pracuješ myslivě.
4. Nevěříš v neměnitelnost poznaného
5. Jsi ctižádostivý
6. Neutratiš čas nadarmo
7. Nevydáš více, než vyděláš
8. Pomáháš schopným
9. Jsi věrný
10. Dbáš, aby po tobě zůstala stopa celého člověka

BAŤOVA ŠKOLA PRÁCE PRO MLADÉ ŽENY

Vedení firmy Baťa zjistilo, že sice vychovává všestranně vzdělané mladé muže, ale vzhledem k tomu, že stejným způsobem nevychovává i dívky, mohla by nastat situace, že mladí muži nebudou mít s kým sdílet informace a rozhled, které během studia získali. Reakcí na tuto situaci byla založena v roce 1929 také Baťova škola pro mladé ženy. Cílem této školy bylo vychovávat nejen hospodyňky a dobré manželky, ale i sebevědomé mladé ženy, které dokáží být svým partnerem oporou, a zároveň se realizovat jak v profesním, tak rodinném životě. Principy výchovy a vzdělání na Baťově škole práce pro mladé ženy byly stejné jako u té pro mladé muže. Zejména osmihodí-nová pracovní doba v továrně byla pro mladé dívky poměrně náročná. Každodenní sport i výuka jim pomáhaly utužovat jak ducha, tak tělo. Výuka byla zaměřena zejména na ekonomická témata, hospodaření, ale také psychologii, filozofii a umění.

DESATERO MLADÉ ŽENY

1. Rozumná
2. Ukázněná
3. Ctnostná
4. Uprímná
5. Odvážná
6. Pracovitá
7. Čistotná
8. Jednoduchá
9. Přítelkyně všech
10. Vždy dobré a veselé mysli

PRŮMYSLOVÉ A OBCHODNÍ ŠKOLY

Vznikaly postupným rozvojem Baťovy školy práce a relokací vzdělávacích institucí z jiných měst. Nabízely úspěšným studentům hlubší studium daného oboru. Ve Zlíně bylo možné absolvovat několik oborů průmyslových škol, například se jednalo o obor obuvnický, strojní, koželužský, chemický, stavební i elektrotechnický. Ve Zlíně také vznikla nejprve pobočka a následně samostatná Obchodní škola. Absolutorium na těchto školách bylo zakončeno maturitní zkouškou. Průmyslové školy fungovaly na stejném principu jako Baťovy školy práce, tedy propojením práce v továrně, bydlením na internátech a vzděláváním.

Baťovy školy práce byly podle zlínského vzoru založeny také v dalších městech, kde firma Baťa působila. Dokonalé propojení praxe, vzdělání a zároveň finanční nezávislosti mladých lidí na rodičích v rámci Baťovy školy práce jsou i pro současnost doposud nepřekonaným fenoménem.

TOMÁŠOV

Tomášov byl speciální vzdělávací institucí, která vznikla v roce 1938. Byl určen jen těm nejlepším absolventům Baťovy školy práce či průmyslových škol. Cílem Tomášova bylo připravit mladé muže na vysoce postavené manažerské funkce ve firmě a zejména na jejich zahraničních pobočkách. Studenti se učili již specializovaným dovednostem, které jim měly zaručit mimo jiné i společenské přijetí do vyšších kruhů, pokud by si to obchodní situace žádala. Jednalo se například o schopnost hrát kulečnické šachy, karetní hry, znát kulturní rozdíly ve stolování, ovládat společenské zvyklosti různých kultur či hrát golf a jezdit na koni. Výuka byla i nadále silně orientovaná na jazykovou vybavenost. Typickým znakem tzv. Tomášovců, jak se studentům Tomášova říkalo, bylo jejich odívání – součástí oděvu byl frak i cylindr.

III. VEŘEJNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

V rámci úzkého propojení firmy Baťa a veřejné školství činnosti zlínské radnice vzniklo ideální prostředí také pro rozvoj veřejného vzdělávání. Veřejné vzdělávání se vztahovalo zejména k organizaci mateřských škol, škol obecných a měšťanských. Za podpory firmy Baťa vznikl ve Zlíně výjimečný systém pokusných škol, který se již od počátku snažil vnímat dítě jako celistvou osobnost s vlastními potřebami a tužbami a na základě toho se k němu snažili přistupovat.

MATEŘSKÉ ŠKOLY

Mateřské školy navštěvovaly děti předškolního věku (od 4 do 6 let). Úkolem takové školy bylo vychovávat děti tak, aby byly cvičeny jejich smysly, zručnost, obratnost, také aby používaly rozum a byly citlivé k ostatním.

OBEČNÉ ŠKOLY

Obecné školy byly školami prvního stupně. Úkolem této školy bylo naučit děti psát, číst, počítat, kreslit, a také dělat zábavné věci. Vyučování probíhalo přirozeně, aby neutlačovalo osobnosti žáků a přirozené potřeby po pohybu a různorodých činnostech.

MĚŠŤANSKÉ ŠKOLY

Měšťanská škola byla školou druhého stupně, kde se žáci učili základní vědomosti nutné pro vedení života. Úkolem školy druhého stupně bylo také učit žáky logickému myšlení, vychovávat je k podnikavosti a podnikání.

ŠKOLA UMĚNÍ

Škola umění byla založena v roce 1939 jako reakce na neúspěch reklamního oddělení firmy Baťa na Mezinárodní výstavě umění a techniky v Paříži v roce 1937. Škola umění měla firmě zajistit dostatek umělecko-průmyslově vzdělaných absolventů. Novým tématem se stal tzv. Průmyslový design a pojetí designu v průmyslu a výrobě. Škola byla rozdělena na dva vzdělávací stupně – Školu umělecko-průmyslovou a Speciální školu. Škola byla situována v budově Studijního ústavu; výuka byla zaštitěna tehdejšími významnými osobnostmi z oblasti umění, designu či architektury.

Od koho se učíš Ty?

Kdo je Ti mentorem?

Proč se učíš Ty?

Silní milují život.

POVINNOSTÍ KAŽDÉHO JE BÝT ZDRAVÝ

...zdravotní péče firmy Baťa

Zdravotní péče měla ve firmě Baťa významné postavení, nejen z důvodu zdravotní prevence a tehdejší neuspokojivé péče o zdraví obyvatel ze strany státu, ale také z důvodů úzce spjatých s výrobou, kterými byla nemocnost zaměstnanců či jejich fluktuace z důvodu nemoci.

Zdravotní péče o zaměstnance firmy Baťa byla založena zejména na prevenci a masové osvětě. Skrze firemní tisk přestala být nemoc vnímána jako tabu, ale chápána jako běžná součást lidského života, které je možno předcházet.

S osvětou a péčí o zdraví zaměstnanců firmy Baťa také úzce souvisely aktivity firmy, které zlepšovaly hygienické zázemí města. Firma si byla dobře vědoma úzkého vztahu mezi nemocí a špatnými hygienickými návyky a podmínkami. Důkazem takového vztahu je například dobový graf z roku 1937, který informuje o vzájemné závislosti mezi nemocí a dostupností vodovodního potrubí.

Baťova nemocnice či plánovaná výstavba Baťova domu zdraví tvořily jen zlomek zdravotní péče a byly vnímány jako instituce, které musely řešit již následky nedostatečné péče o zdraví a osvěty.

PREVENENCE

Tomáš Baťa věnoval pozornost nejen péči o zdraví, ale především také prevenci. Jeho zájem vznikl ze zkušeností získaných v USA, kde

zajišťoval preventivní prohlídky pro životní pojišťovny v USA soukromý ústav Life Extension Institute, který vznikl v roce 1913. Zdravotní výchova a prevence byla tedy ve Zlíně součástí řádu Baťovy nemocnice. Ta se stala provozovatelem bezplatné zdravotní poradny v oblasti pracovního lékařství, tuberkulózy, pohlavních nemocí, prevence zdraví dětí a mladistvých, prevence ortopedické, tělovýchovného lékařství, protiepidemické péče, prevence alkoholismu, kardiovaskulární prevence a v mnoha dalších oblastech. Veškeré financování zajišťoval Baťův podpůrný fond.

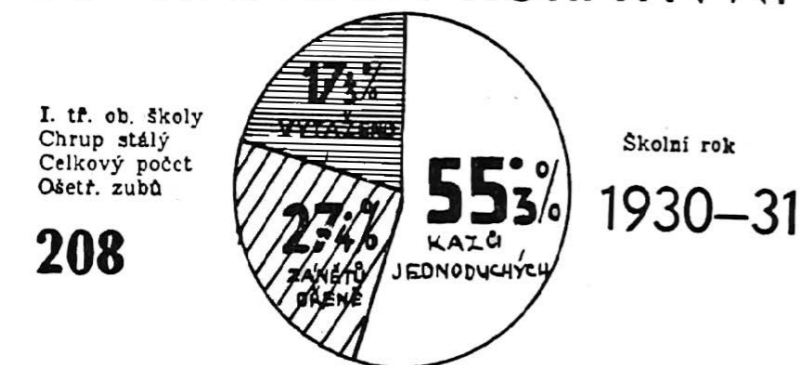
ZÁVODNÍ ZDRAVOTNÍ PÉČE

Pozornost byla také směřována do závodní zdravotní péče, což zapříčinilo vznik zdravotní matriky v roce 1932, dále pak v roce 1934 vznikla zábrana úrazů. V roce 1937 vznikl Vědecký ústav pro průmyslové zdravotnictví. Na základě zdravotní matriky musel každý nově přijatý zaměstnanec podstoupit lékařskou prohlídku, která zahrnovala i vyšetření, dle kterého se posuzovala vhodnost pracovního zařazení. Zaměstnanci byli také podrobena psychotestům – pro vedoucí pracovníky byl určen inteligenční a úřednický test, pro dělnické profese zase test výkonnosti a přesnosti.

BAŤOVA NEMOCNICE

Hlavním zázemím zdravotní péče Zlína byla Baťova nemocnice, která byla založena v roce 1927 Tomášem Baťou za spolupráce Dr. Bohuslava Alberta. Ten se také stal jejím prvním ředitelem. Dne 21. listopadu téhož roku byl do Baťovy nemocnice přijat první pacient. Hlavním cílem Baťovy nemocnice byla nejen specializovaná léčebná péče, ale i celá sociálně-zdravotní oblast. Při svém založení byla otevřena hlavní budova a další dva pavilony, do roku 1935 bylo dále otevřeno dalších 14 pavilonů, nemocnice měla 300 lůžek, 3 primáře, 30 lékařů. V roce 1938 byly postaveny Domy pro přestárlé a v roce 1940 nová porodnice. Baťova nemocnice se i nadále rozrůstala.

OD ČINNOSTI KURATIVNÍ

K ČINNOSTI PREVENTIVNÍ

MEZI ZÁSADNÍ SOCIÁLNĚ-ZDRAVOTNÍ ÚLOHY BAŤOVY NEMOCNICE PATŘILA PŘEDEVŠÍM:

1. Zdravotnická matrika zaměstnanců Tomáše Bati – tato matrika měla za úkol provádět zdravotní klasifikaci všech nových i stávajících zaměstnanců Baťových závodů, a to pomocí podrobných vyšetření
2. Konsiliární a revizní akce pro Okresní nemocenskou pojišťovnu a řízení Ústředního ambulatoria a pojišťovny v sociálně-zdravotním ústavě Baťovy nemocnice – kde primáři a lékaři fungovali jako konzultanti.
3. Sledování všech aspektů průmyslového a pracovního lékařství, které vykonávala zdravotnická matrika a konsiliární a revizní úřad.
4. Oddělení pro vnitřní nemoci a pododdělení pro dětské nemoci.
5. Zubní oddělení, které od roku 1930 vedl zubní ústav československého Červeného kříže.
6. Chirurgické oddělení, poskytování první pomoci a řízení prevence proti úrazům.
7. Ortopedické oddělení Baťovy nemocnice – toto oddělení se také stalo

konzultantem pro výrobu obuvi.

Baťova nemocnice se mimo tyto hlavní body pracovního programu věnovala i dalším aktivitám, mezi které patřila například samostatná lidovýchovná zdravotnická hlídka v časopise Zlín, spolupráce s československým Červeným křížem, výchova dobrovolných ošetřovatelek, samaritánů a jiné aktivity.

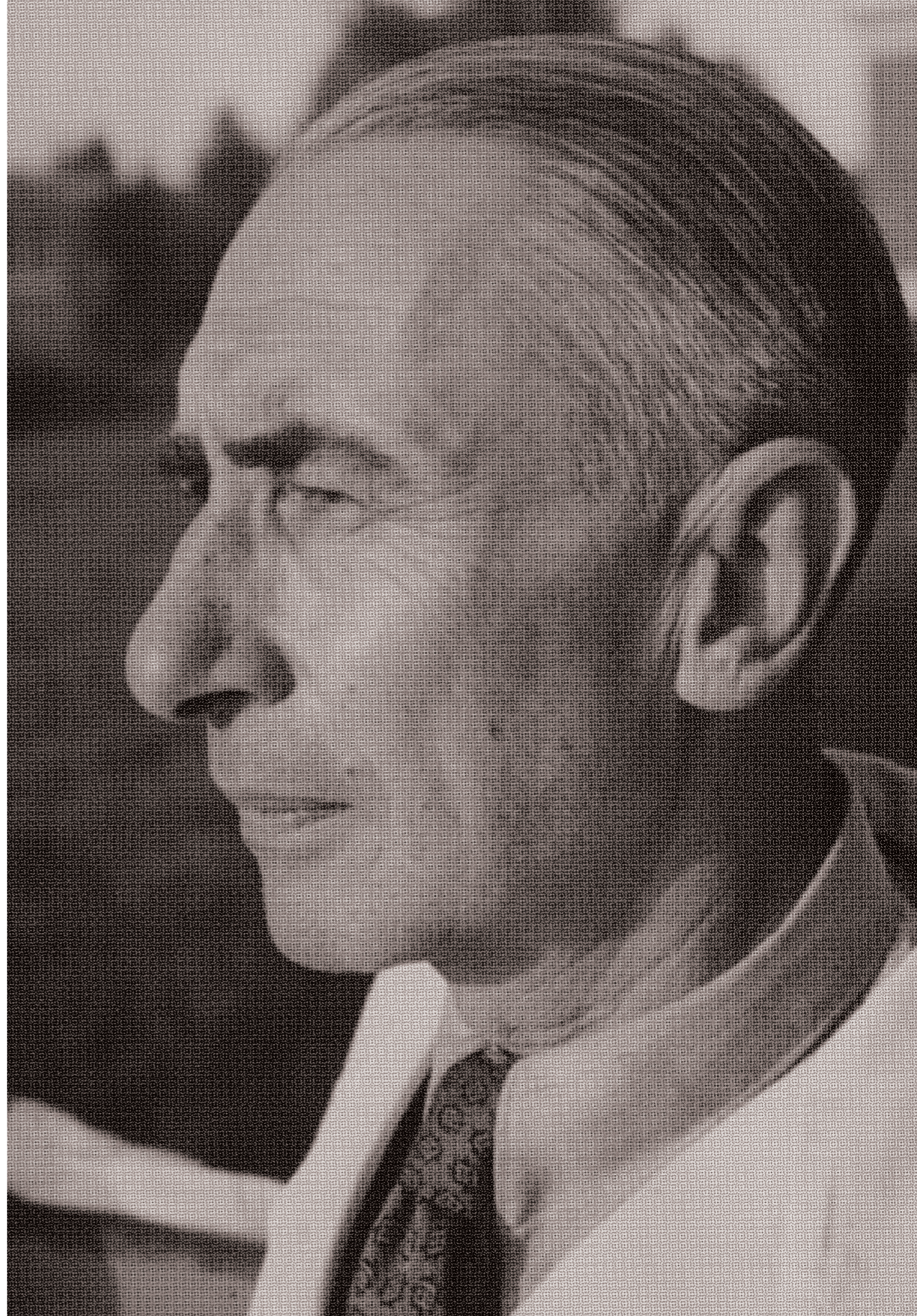
12. června 1935, 3 roky po tragické smrti Tomáše Bati, byla v Baťově nemocnici odhalena pamětní deska s bustou, která nesla jeho slova: „Není možno zůstatí trvale zdravým mezi nemocnými, jako není možno býti šťastným mezi nešťastnými – jsem šťasten, že výsledky naší práce umožní nám založiti tento ústav, aby chránil zdraví našich spolupracovníků a spoluobčanů.“

MUDr. BOHUSLAV ALBERT

Doktor Bohuslav Albert se narodil 6. února 1890, jeho otec byl také lékařem. V Kostelci nad Orlicí chodil na obecnou školu a poté absolvoval gymnázium v Hradci Králové. Následně odešel do Prahy, aby vystudoval lékařství na Univerzitě Karlově. Později působil jako medik na srbské frontě v průběhu Balkánské války. Po skončení první světové války se stal primářem a ředitelem státní nemocnice v Mukačevě.

Do Zlína k Baťům se dostal shodou okolností, a to tak, že v roce 1926 zareagoval na inzerát ve Věstníku českých lékařů. Ten hledal mladého lékaře, který by zastával pozici primáře v nemocnici, kterou Baťa plánoval vybudovat. Přijat byl 1. března 1927. Během působení v Baťově nemocnici usiloval Dr. Albert o výbornou organizaci celého ústavu i poskytované zdravotní péče, což dokazuje věta, kterou často používal: „Jděte to organizovat“. I přesto, že Baťovu nemocnici řídil per-fektně, musel na nátlak okupantů 1. července 1942 odejít; poté se stal praktickým lékařem v Liticích nad Orlicí. Po válce se na chvíli vrátil do Zlína, na svou funkci ředitele rezignoval a odešel do Prahy, kde připravoval zákony o správě nemocnice. Po těžké nemoci v roce 1949 působil už jen jako konzultant.

Jak Ty se staráš o svoje zdraví?

Cvičíš?

Pravidelně?

Chtěj – bude!

JSME JEDNA RODINA MÁME JEDEN CÍL

SOCIÁLNÍ POLITIKA FIRMY BAŤA

Sociální péče byla jedním z hlavních pilířů péče o pracovníky baťových továren, tehdy také nazývaná jako novodobá sociální péče. Působnost této péče byla velmi široká i přesto, že její funkce byla pouze podpůrná. Obsahem celé sociální oblasti bylo mnoho organizačních složek, v jejichž čele stál sociální referent se spolupracovníky. Základním požadavkem tehdejší sociální péče byla především rychlá reakce na vzniklé sociální potřeby – v různých ročních obdobích docházelo k odlišným situacím, které bylo třeba řešit, a k takovýmto úkonům sloužila sociální zařízení. Oblast sociální péče zahrnovala také péči o prostředí, ve kterém zaměstnanec pracoval a péči o prostředí rodiny zaměstnance.

SOCIÁLNÍ REFERENT

Úkolem sociálního referenta bylo pomoci zaměstnancům při nástupu či změně práce; jednal v oblasti mimořádných odměn, vyřizoval povolenky k léčení v sanatoriích a současně měli zaměstnanci možnost se na něj obrátit v případě připomínek ke zdokonalení pracovního prostředí či práce samotné.

Sociální referent byl takzvaným přítelem, radcem i zastáncem zaměstnanců firmy Baťa – řešil veškeré otázky tak, aby bylo zabráněno jakékoli nespokojenosti nebo nespravedlnosti. Tento referent současně dohlížel i na výchovu sirotků zesnulých zaměstnanců.

OSOBNÍ REFERENT MIMO JINÉ TAKÉ:

- hodnotil správně význam knih a časopisů
- sledoval nové směry a proudy poznávání lidí, jejich tužeb a povah
- snažil se o všestranné zlepšování způsobů jak poznávat lidi
- nezapadal do vyjetých kolejí
- stále hledal nové, lepší způsoby výzkumné práce pro osobní oddělení
- věděl, že systém nestačí
- využíval zkušeností jiných lidí
- stále a ochotně se učit

BAŤŮV PODPŮRNÝ FOND

Byl založen v roce 1928 a jeho cílem bylo přerozdělovat přidělené finance na rozvoj potřebných oblastí. Před založením Baťova podpůrného fondu existoval tzv. Podpůrný ústav Baťových zaměstnanců, ten byl nově vzniklým fondem nahrazen a jeho zůstatek – téměř čtyři miliony korun – byl převeden na nově vzniklý fond. Firma Baťa každoročně převáděla na konto Baťova podpůrného fondu částku okolo deseti milionů korun. Baťův podpůrný fond fungoval jako samostatná instituce, měl náležitosti právnické osoby, hospodářsky však byl zcela závislý na firmě Baťa. Baťův podpůrný fond poskytoval například podpory lidem v hmotné nouzi; jednalo se většinou o vdovy, seniory či sirotky. Z Baťova podpůrného fondu byla financována většina sociálně-zdravotnických aktivit firmy Baťa. Ihned po narození dítě obdrželo vkladní knížku a na ni dar od firmy Baťa ve výši 1 000, Kč.

PORADNY

Důležitou součástí sociální péče byla sociální poradna, která měla v režii vedení evidence nemocných, dary novorozencům a podporu z Baťova fondu. Na hlavní bráně byla také k dispozici skříňka, do které mohli zaměstnanci vhazovat dokumenty o svých problémech, přičemž je sociální poradna každodenně vyřizovala. Vedle této poradny existovaly i další poradny, jejichž služby zaměstnanci hojně využívali. Poradny vznikaly ve všech oblastech (hospodářská poradna, odborně-technické poradny, aj.), ve kterých byly potřebné. Jakmile však pozbyly svůj účel, byly zrušeny.

ZAMĚSTNÁVÁNÍ HANDICAPOVANÝCH

Od roku 1926 zaměstnávala firma Baťa handicapované spolupracovníky.

PÉČE O DĚTI

V rámci péče o děti fungovala takzvaná dětská opatrovna, do níž mohly matky například po dobu nákupu nebo jiných nutných aktivit svěřit své děti. V této opatrovně bylo o děti postaráno, a matky, které neměly doma žádnou pomocnici, uměly tyto opatrovny velmi ocenit.

Firma Baťa také samostatně provozovala čtyři mateřské školy v zahradních čtvrtích a na další dvě mateřské školy přispívala.

STRAVOVÁNÍ

Mnoho spolupracovníků si přinášelo jídlo z domova nebo jim jej přinášely manželky, proto byla pro tento účel zřízena místnost, kde bylo možné toto jídlo v klidu a teple sníst. Současně byla také vytvořena organizace závodních jídelen pro všechny, kteří měli zájem je navštěvovat.

Zde byla zaměstnancům a jejich rodinám nabízena chutná, výživná, zdravá, a především levná strava, a to i s donáškou do domu. Svobodní se stravovali v jídelnách obchodního domu. Cena kávy byla 50 haléřů, 2 rohlíky 50 haléřů, oběd, který se skládal z polévky a masa s přílohou, stál 3,50, korun a za večeři svobodní zaplatili podle svého výběru, cena se pohybovala od 2, korun.

Co chceš Ty?

Proč?

Co k tomu potřebuješ?

Jak se k tomu dostat?

Napiš hned 3 věty popisující věc,
kterou chceš.

Odklad
zloděj času.

SÍLA SPORTU

Každodenní a pravidelný pohyb byl nedílnou součástí filozofie firmy Baťa, jak se přiblížit k ideálu průmyslového člověka. Již v brožuře Do nové práce (Cekota, 1927), která sloužila nově přijatým zaměstnancům k rychlé adaptaci, je zdůrazněna úloha sportu v životě člověka: „Skrze silné tělo, je možné dosáhnouti silného ducha.“

Na sportovním stadionu učiníte své tělo odolnějším.
Nabudete tak pozvolna i měřítko pro oceňování svých sil a schopností.
Potěšíte se, protože jednou shledáte, že máte větší možnosti, nežli jste
myslili.
Vítězství ve sportu nadchne vás i k ušlechtilému závodění v denní práci.
Překážky v životě a v práci se naučíte odtud překonávat tak, že budete
vítat každou příležitost, abyste ukázali sílu a schopnosti.
Naučíte se spolupracovat věrně a najdete tak štěstí v plnění povinností,
a tím radost ze života.

SPORTOVNÍ KLUB BAŤA ZLÍN

Tento klub byl založen v roce 1910 skupinou zlínských fotbalistů, která
začala vyvíjet systematickou činnost až po válce v roce 1919. V prvních
letech se potýkala s nedostatkem finančních prostředků. To se změnilo
v roce 1922, kdy do klubu vstoupilo mnoho nadějných mladých sportovců,
předsedou se stal Jan Antonín Baťa a klub byl přejmenován na SK Baťa
Zlín. V roce 1924 dal Tomáš Baťa vybudovat několik sportovišť u nádraží.
V následujících letech přibývala další sportovní odvětví a rostl i počet
členů, jelikož ke sportu byli vedeni i zaměstnanci firmy Baťa a učni Baťovy
školy práce. V roce 1940 dosahoval počet členů SK Baťa téměř 4.000
osob.

Příležitost ke sportovním aktivitám ve Zlíně nabízelo 11 různých
sportovišť, které nechala firma Baťa postavit. Součástí stadionů byly
většinou moderní převlékárny a ohřívárny. Velikost stadionu SK Baťa
dokazuje mimo jiné také jeho kapacita tribun, která byla přes 2.400 osob.

Nejen mladým lidem, ale také starším spolupracovníkům firmy
bylo doporučeno řídit se desaterem sportovce, které bylo převzato
z amerického tisku.

DESATERO SPORTOVCE PRAVÝ SPORTOVEC:

1. se nevychloubá
2. nevzdává se
3. nevymlouvá se, když chybil
4. je veselý, když prohrává
5. je tichý, když vyhrává
6. hraje poctivě
7. hraje, jak nejlépe dovede
8. má radost z rozkoše nejistoty hry
9. znovu a znovu se pokouší o úspěch
10. má větší radost ze hry než z výsledku

Sportovních příležitostí ve Zlíně nabízela zájemcům firma Baťa několik, například:

- fotbalový odbor
- házená
- voley-ballový odbor
- box
- těžká atletika
- lehká atletika
- lyžování
- hockey
- šachový odbor
- cyklistický odbor
- table-tennis
- tenis
- motorismus
- lukostřelba
- myslivecký oddíl

V mnoha případech ponechávala firma Baťa sportovním odvětvím jejich původní anglický název.

KOUPALIŠTĚ

Koupaliště tvořila nedílnou součást v konceptu péče o zdraví a sportu firmy Baťa. Firma nechala postavit celkem pět koupališť, městské lázně a pomohla zpřístupnit Zboženské rybníky. Proslulé bylo zejména Letní koupaliště, které bylo situováno přímo v blízkosti vchodu do továrního areálu. Rozměry bazénu byly 20 na 50 metrů a nabízel prostor jak pro plavce, tak i neplavce. Vlastním koupalištěm byly vybaveny také Masarykovy školy.

FOTBAL

Fotbalisté byli zakládajícími členy Sportovního klubu Zlín. První úspěchy se dostavily, když je pod svá křídla vzala firma Baťa v roce 1924, kdy vyhráli župní soutěž a pohár amatérské Unie fotbalové.

V roce 1937 byl vytvořen profesionální tým SK Baťa, který se již následující rok probojoval do nejvyšší soutěže. Největšími úspěchy tohoto týmu byla 3. místa v lize v letech 1943 a 1944 a 2. místo v lize v roce 1946.

HOKEJ

Zlínský oddíl byl založen při SK Baťa v roce 1928. Bruslilo se na hřišti SK Baťa u továrny na přírodním ledě a počet odehraných zápasů byl závislý na počasí. Díky tomu získali hokejisté přezdívku „Kanadane“. (Výroční zpráva Sportovního klubu Baťa – Zlín, 1933)

MOTORISMUS

Díky prudkému rozvoji motorismu vznikl v roce 1931 při SK Baťa spolek „Liga československých motoristů“ (později přejmenován na „Liga motoristů – Československý touring klub“). Majitelé motocyklů a automobilů Jawa se od roku 1934 sdružovali v Jawa klubu Zlín.

BOX

Boxerský oddíl, který byl založen v roce 1926, byl velice populární. Od roku 1930 začal oddíl spolupracovat s Baťovou školou práce na výchově dorostu. Počet členů stoupl z 11 na 120 a díky tomu, jako jeden z mála oddílů, měl zastoupení ve všech váhových kategoriích. V roce 1934 byl přestěhován ring SK Baťa z Tržnice do přízemí Společenského domu (dnešní Hotel Moskva).

Emil ZÁTOPEK

Byl zaměstnancem ve firmě Baťa, když byl objeven jeho talent. Zátapek za svou kariéru zaznamenal mnoho úspěchů, ale svého vrcholu dosáhl na olympijských hrách v Helsinkách v roce 1952. Zde získal zlaté medaile ze všech vytrvaleckých tratí (5 km, 10 km a maratón). Ve všech překonal stávající olympijské rekordy těchto tratí a maratón dokonce běžel poprvé v životě. Tento triumf nebyl a ani nebude již nikým překonán (z hlediska harmonogramu kvalifikačních kol to již v dnešní době není možné). Ne nadarmo získal v roce 1952 již svůj třetí titul „Nejlepší sportovec světa“. Výraznou osobností zlínského sportu byl také olympijský vítěz Ladislav Vácha.

Jsi vytrvalý, disciplinovaný?

Jsi trpělivý?

Jak se můžeš zlepšit?

99 nezdarů – stý úspěch!

ŘEKNI TO FILMEM

Film představoval pro firmu Baťa nový prostředek propagace a osvěty. Nejen baťovská reklama, ale také např. instruktážní a propagační filmy nás i v současné době překvapují svou nadčasovostí.

ZAČÁTKY

Jedním z pilířů úspěchů Tomáše Bati byla účinná reklama a propagace. V meziválečném období narůstal význam filmového média a Baťa nemohl zůstat za konkurencí. V roce 1927 uložil redaktorovi obrazové reklamy Jaroslavu Pagáčovi, aby se postaral o reklamní filmy na boty.

Jelikož v okolí Zlína bylo málo odborníků, tak si nechal objednávat tyto reklamy u zkušených filmařů na pražském Barrandově. Ty se ovšem ukázaly jako velice drahé. Proto firma Baťa snížila náklady tím, že si nechala zasílat pouze originály a kopie, které se rozesílaly dále, si vyráběla sama. Na tuto činnost byl vyhrazen koutek ve fotooddělení reklamní 52. budovy. První kopie spatřily světlo světa v roce 1928.

Jaroslav Pagáč v roce 1932 pořídil ruční kameru, aby s ní jeho asistent Míček natočil reportáž z pohřbu Tomáše Bati. S touto kamerou se ještě natočilo několik instruktážních filmů, ale reklamní filmy se stále tvořily na Barrandově.

Na jaře roku 1934 byly na konferenci předvedeny objednané reklamní filmy. Vedení zkonstatovalo, že filmy jsou na slabé úrovni a drahé. Díky tomu bylo rozhodnuto, že reklamní filmy se budou natáčet u Baťů. Díky náhodě se Baťa dozvěděl o Elmaru Klosovi, který jeho nabídku na natáčení reklamních filmů přijal. Ten k sobě pozval Ladislava Koldu a kameramana Alexandra Hackenschmieda (zvaného Saša), společně tak utvořili první filmový štáb.

FILMOVÝ ATELIÉR NA KUDLOVĚ

S rostoucím úspěchem byla stavba filmového studia a laboratoří nevyhnutelná. Budova byla navržena zlínským architektem Vladimírem Karfíkem a postavena na stráni vedle lesního hřbitova nedaleko zlínského Kudlova. Do ateliéru se nastěhovalo filmové oddělení v červnu 1936. V témže roce se dostavily první budovy bytové kolonie Fabiánka vedle ateliérů. Během následujících let se ateliér rozrůstá a vznikají zajímavé reklamní filmy (např. reklamní film na pneumatiky „Silnice zpívá“ s Vlastou Burianem) a dokumenty (např. několik dokumentů natočených v Indii, pohřeb T. G. M., aj.). V roce 1937 byly ateliéry vyčleněny z firmy Baťa a přidruženy ke společnosti BAPOZ (Baťovy pomocné závody).

VÁLEČNÉ OBDOBÍ

Válečné období patří mezi nejlepší, a zároveň nejhorší období ateliérů. Jako jediné v protektorátě mohly ateliéry natáčet reklamní a dětské filmy. To do Zlína přilákalo mnoho kvalitních umělců z Prahy a Brna. Ale i zde zasévali teror nacisté, stejně jako jinde v protektorátu. Spousta tvůrců byla buď totálně nasazena do továren v Německu, nebo byli posláni do koncentračních táborů.

Mezi největší tvůrce, kteří kdy spojili své jméno se zlínskými ateliéry, patří bezesporu Hermína Týrlová a Karel Zeman.

Bavíš se?

Co Tě baví?

Nejkratší cesta k úspěchu
je přímá.

PO DOBRÉ PRÁCI DOBRÁ ZÁBAVA

Firma Baťa měla velký vliv na rozvoj kulturního života ve Zlíně. Pro bohatší kulturní život byly firmou Baťa postaveny tři společenské domy, čtyři velká kina s 5 500 sedadly, kde bylo jednotné vstupné ve výši 1–3 koruny. Byla pořádána pohostinská vystoupení v režii různých divadelních spolků, zaměstnanci také mohli navštěvovat koncerty a jiné akce.

Nelze oddělit vliv firmy Baťa na jednotlivé odvětví společenského života a separovat tak kulturu od školství či zdravotnictví. Kulturní prostředí ve Zlíně v sobě zahrnovalo i zdravotní a školský rozvoj města. Mezi kulturní počiny firmy je možné řadit:

- Velké kino ve Zlíně
- Společenský dům (dnešní hotel Moskva)
- Dům služeb
- knihovny
- konání společenských akcí
- oslavy Prvního máje

VELKÉ KINO

Nejen Velké kino, jak bylo nazýváno nové kino vybudované ve Zlíně, ale také například kino na Tržnici a další, nabízely zaměstnancům firmy Baťa a obyvatelům města možnost využívat volný čas. Během několika let vyvinula firma Baťa také vlastní filmové ateliéry.

SPOLEČENSKÝ DŮM

Název Společenský dům byl většinou spojen také s názvem hotel. Jednalo se o instituci, která však nenabízela pouze moderní způsoby krátkodobého ubytování, ale také kulturní centrum. Byly to právě Společenské domy, kde se pořádaly týdně taneční a kulturní zábavy. Společenské domy také nabízely prostory pro klubové činnosti. Například ve zlínském Hotelu Společenský dům sídlil Klub absolventů Baťovy školy práce.

ZOO

Firma Baťa založila vlastní zoologickou zahradu. Ta se nejprve nacházela v blízkosti zlínského zámku, později byla přesunuta za město.

KNIHOVNY

Firma Baťa založila vlastní knihovny. Společnost se aktivně podílela na zásobení města Zlína zahraničními tituly knih. Dále také vydávala knihy, prostřednictvím, kterých se měli zaměstnanci rozvíjet a vzdělávat, opomenuta nebyla ani moderní a klasická beletrie.

OSLAVY PRVNÍHO MÁJE

K největší kulturní akci patřily také bezesporu oslavy Prvního máje. Oslavou Prvního máje dávala firma Baťa najevo svým zaměstnancům, že si váží jejich práce. Ve Zlíně se První máj slavil velkolepě: firma Baťa zajistila pro své zaměstnance bohaté kulturní a sportovní vyžití, kromě kulturního programu bylo zajištěno také občerstvení, a to pro všechny účastníky a jejich rodiny. Oslav se účastnily desetitisíce lidí.

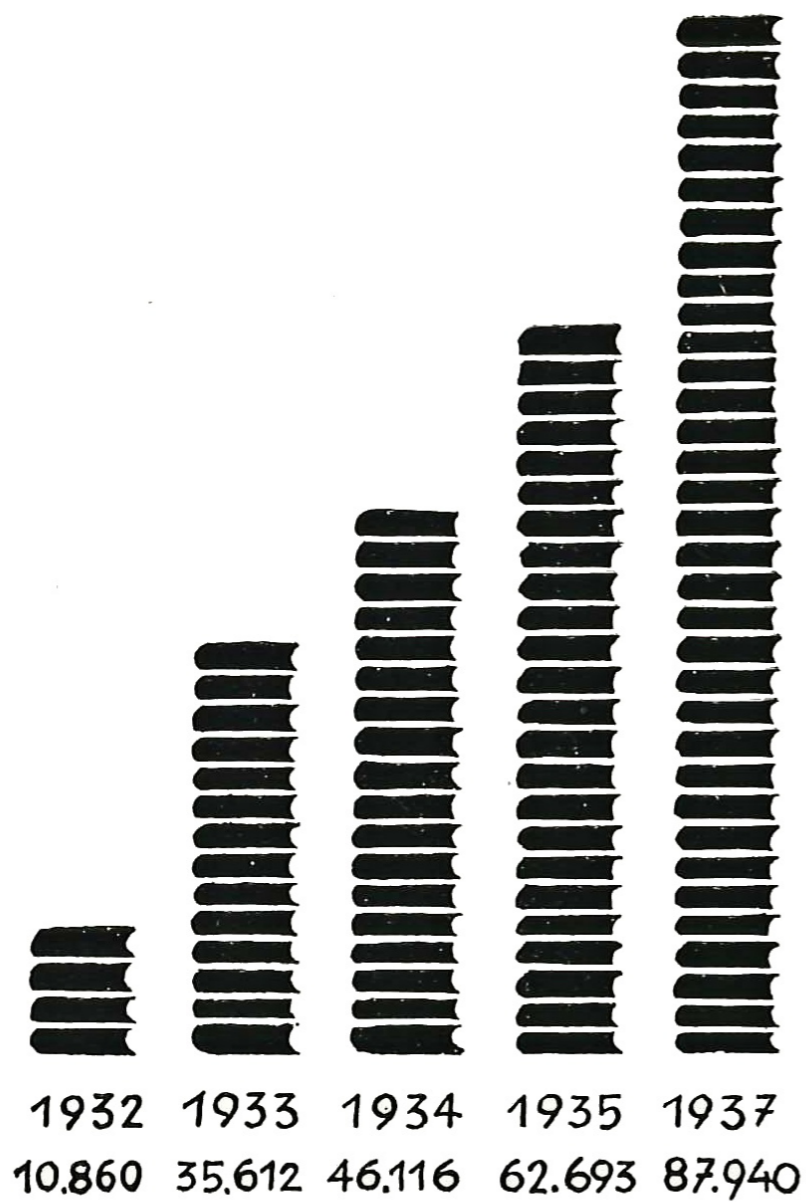

Diagram vzrůstu výpůjček v městské knihovně.

V čem jsi přínosem pro své okolí?

I nejlepší jde zlepšit.

MOJE DRAHÉ OBECNÍ SVATÉ

...služba veřejnosti

Firma Baťa se zásadním způsobem podílela na rozvoji města Zlína. V mnoha oblastech dokázala plně suplovat státní aktivity – například v oblasti sociální a zdravotní péče. Tomáš Baťa však zásadně nesouhlasil s tím, aby firma Baťa pouze finančně podporovala činnost veřejné správy, ale už se na ní aktivně nepodílela. Rozhodl se tedy společně se svými spolupracovníky založit vlastní stranu – Baťovci. Poprvé se voleb nová strana zúčastnila v roce 1923 a zvítězila. Tomáš Baťa se stal starostou města Zlína, celkem se tato situace opakovala ještě dvakrát. Po tragické

smrti jej ve funkci starosty nahradil Dominik Čipera.

Z projevů Tomáše Bati, při volbách do obecního zastupitelstva v r. 1923:

„Proč se ucházím o důvěru občanstva? Proto, že jsem zlínským rodákem a proto, že neznám nikoho jiného, kdo by mohl lépe mojí rodné obci pomoci z nynějších nesnází. Velký Zlín mohou vybudovat jen velcí lidé.

Jak rozeznáváme velké lidi od malých? Malý muž myslí při své práci jen na sebe. Pracuje pouze tolik, aby si mohl opatřit potraviny do svého žaludku.

Muž, který myslí na svoji rodinu, jest mužem prostřední velikosti. Velký muž jest ten, který pracuje tolik, aby jeho práce přinesla prospěch i jiným, jeho okolí, popřípadě celému státu. Účelem velkého Zlína jest blahobyt jeho obyvatel. Blahobyt neznamena pouze dostatek pokrmu a oděvu. Jde o vybudování vhodných obydlí tak zařízených, aby nenutily naše ženy k celodenní těžké dřině.“

VOLEBNÍ PROGRAM STRANY BAŤOVců V ROCE 1923

Volební program strany Baťovců v roce 1923 obsahoval osm bodů, které se strana zavázala splnit během zvoleného období:

1. Zajistit pro obec levnou půjčku s 4% úrokem
2. Na vlastní náklady zajistit pro Zlín a Paseky síť střídavého proudu
3. Přičinit se, aby ve Zlíně co nejdříve vznikl silniční okresní výbor
4. Na vlastní náklady vybudovat kanalizační síť v nově vybudovaných čtvrtích města Zlína
5. Na vlastní náklady zajistit úklid a čištění zlínských ulic
6. Zveřejňování všech smluv, které obec uzavře
7. Slib, že všichni kandidáti strany Baťovců budou po zvolení pracovat pro obec zdarma
8. Zveřejňovat všechny účty firmy Baťa vůči obci

Mezi nejvíce diskutované oblasti rozvoje patřily během let 1923–1932:

- I. Hlavní potřeby
- II. Vodní stavby
- III. Silniční stavby
- IV. Vodovody a hygiena
- V. Stavby budov pro veřejnou správu
- VI. Školství a vzdělání
- VII. Veřejná a všeužitečná zařízení

Tomáš Baťa a jeho lidé vykonávali veřejné funkce bez nároku na odměnu. Jak je mimo jiné zmíněné v dobovém grafu, který nabízí srovnání hospodaření strany Baťovců v letech 1923–1931 a Komunistické strany v letech 1919–1923.

Z pozice starosty mohl Tomáš Baťa snadněji ovlivňovat a plánovat občanskou vybavenost města. Růst Zlína ve věcech veřejných je možné spatřit v dobových grafech vypovídajících o výstavbě kanalizace, nových ulic či výdajích na veřejné osvětlení ulic a náměstí.

**Nepotřebujeme
politiku na obci.**

**Potřebujeme aby byl
zvolen Tomáš Baťa**

**a k tomu je třeba aby kandidátka č. 1.
dostala více než dvě třetiny hlasů.**

**Toho lze docílit jen když všichni lidé
dobré vůle budou**

volit jedině kandidátku

= 1 =

a nedají se svést ze své pravé cesty.

Tvořivou prací
k blahobytu všech.

PRŮMYSLOVÝ ČLOVĚK

Při seznámení s rozsahem Baťovy soustavy řízení a aktivit, které firma Baťa vyvíjela nejen ve Zlíně, ale také městech, kde měla své pobočky, je člověk inspirován všestranností a propracovaností jednotlivých aktivit. Otázkou mnohdy zůstává, proč firma vyvíjela všechny tyto aktivity a proč investovala tolik prostředků do celkového rozvoje společnosti, nikoliv pouze tovární činnosti?

“Budovy – to jsou hromady cihel a betonu. Stroje – to je spousta železa a ocele. Život tomu dávají teprve lidé.” T. Baťa

Ideálem Tomáše Bati a jeho filozofie bylo vybudovat nejen továrny a města, ale zejména průmyslového člověka. Průmyslovým člověkem byl nazýván člověk, který představoval: „Osob-nostní a charakterový ideál člověka, který žil v moderním městě, pracoval v továrně, vedl bohatý kulturní život, neustále se vzdělával a využíval moderní zázemí sociální a zdravotní péče.“

Potřebu průmyslového člověka je možné nejlépe vyjádřit slovy Tomáše Bati: „Malou výrobu je možné řídit s malými lidmi. Velkou výrobu mohou vést pouze velcí lidé. Lidé, kteří jsou velcí povahou, vůlí a vědomostmi.“

Úkolem průmyslu pak mělo být najít způsob: „Jak měnit práci v tvoření a tím ve zdroje cti a radosti, jež jsou klíči k životnímu štěstí.“

Firma Baťa aktivně hledala odpovědi na otázku: „Jaké záruky a existenční jistoty může dát průmysl do budoucnosti člověku, aby se člověk dostal na první místo a mohl prokázat službu sobě, tak i průmyslu?“

ZÁSADY PRO NEUSTÁLÝ RŮST PRŮMYSLOVÉHO ČLOVĚKA:

1. Zlepšujte se ve své práci a neustále se učte pracím novým.
2. Naučte se dobře alespoň jeden cizí jazyk.
3. Dosáhněte co nejvyšších úspor.
4. Nejvíce se zdokonalujte v tom, co vám chybí a v čem se potřebujete zdokonalit.
5. K neustálému rozvoji a sebevzdělávání využijte všech dostupných nabídek a příležitostí.
6. Čtěte. Čtěte četbu povzbuzující, tedy takovou, která pojednává dohromady o růstu, a nikoliv o úpadku.
7. Utužujte své tělo sportem.
8. Naučte se společenskému chování.
9. Vykonávejte takovou práci, kterou máte rádi, pak ji můžete vykonávat dobře, svědomitě a s radostí.
10. Dodržujte rovnováhu mezi prací, rodinou a odpočinkem.

Po práci v továrně se měli lidé věnovat rodině, vzdělávání se, sportu či jiným způsobům aktivního trávení volného času, které mělo rozvíjet a posilovat vztahy či jejich osobnost. Člověk však nesměl zapomínat ani na odpočinek, zbylých osm hodin měl trávit zdravým spánkem.

Vyber si jednu ze zásad a ještě dnes ji začni zapojovat do svého rozvrhu.

Moudrý dělá na začátku,
co hlupák na konci.

MŮJ SYSTÉM ZŮSTANE K UŽITKU VŠEM

Tomáš Baťa byl nejen výborný podnikatel, jeho myšlenky měly také velmi hluboký filozofický aspekt. Jeho proslovy měly hloubku a ve spolupracovnících umocňoval pocit sounáležitosti a loajálnosti. Jako řečník uměl posluchače zaujmout, ačkoliv on sám o sobě tvrdil pravý opak. Jeho myšlenky a projevy se staly nadčasovými a pro mnohé podnikatele slouží jako inspirace i v současnosti. Tomáš Baťa se snažil pomocí svých projevů motivovat své zaměstnance především v dobách krize.

Z myšlenek Tomáše Bati:

„Cesta ke vzrůstu je cesta k pravdě, ke skutečnosti. Pravda a skutečnost je jediná základna, na níž se dá vybudovat slušný obchod. Krásná slova jsou pěkná věc a mohou být i k užitku např. těm politikům, pro něž hlavním kapitálem jsou hlasy. Peníze vám však krásná slova přinášet nebudou, protože žijeme ve světě, kde nám nikdo není ochoten dávat něco za nic. Kde každá položka „má dáti“ musí mít protipoložku „dal“.“

„Má-li muž vykonat svůj úkol dobře, musí mít schopnost „hospodářsky myslet“. Naši mužové však neumějí hospodářsky myslet, neboť se tomu nikde nenaučili. Až do chvíle, kdy si utvořili vlastní domácnost, pečovala o jejich hospodářské záležitosti maminka chránící je z mateřské lásky před námahou a starostmi hospodářského uvažování. A nyní, majíce plnit svou povinnost a úkol muže v nově založené rodině, ze zvyku přenechávají hospodářské starosti své ženě jako dříve mamince.“

„Lidé se obávají neznáma. Jest pravda, že každé opuštění starého znamená nejistotu – skok do tmy. Avšak kdo chce pomoci sobě a jiným, musí opustit dobré, aby mohl vybojovat lepší. Nesmí držeti pevně vrabce v hrsti jen proto, že je lepší než holub na střeše. Bez odvahy ke změně není zlepšení, a tak není ani blahobytu!“

„Přejete si, abych vám řekl, jak jsem vybudoval náš podnik až k jeho dnešní velikosti. Při své práci neměl jsem na mysli vybudování závodu, ale lidí. Vybudoval jsem člověka, aby byl výkonnější a lépe sloužil zákazníkům a on potom vybudoval závod.“

„Nebojme se konkurence. Konkurent nás neporazí. Ten je daleko. Ale porazí nás prach v naší výkladní skříni, v regálech, na pultech, v krámě, protože ten je blízko a vyžene nám z obchodu každého slušnějšího zákazníka, nehledě k tomu, že nám podrývá zdraví.“

„Největší prospěch, který naše okolí získává z naší společné práce, jest poznatek, že podmínka trvalého úspěchu (obchodníka) spočívá v tom, vyhledávat jen takové obchody, při kterých veškeré na obchodech zúčastněné strany dobře pochodí.“

„Pod obchodní poctivostí rozumíme, že veškeré strany na obchodě zúčastněné musí být po provedení obchodu bohatší, než byly předtím. Poctivé vedení výroby nebo obchodu znamená tvoření hodnot čili rozmnožení majetku nejen pro jednoho, nýbrž pro všechny, kteří jsou na obchodě nebo na výrobě zúčastněni.“

—
„Čím vyšší morálka obchodníků a výrobců, tím bohatší lid, tím bohatší celá země. Nemůže být bohatství tam, kde lidé jsou zaměstnání vzájemným podváděním; nemají času na vybudování hodnot, na vytvoření bohatství.“

—
Projev z roku 1928: „Blahobyt všeho obyvatelstva v zemi lze vybudovat jen tehdy, když výroba slouží obchodu a obchod výrobě. Takto získávají lidé zaměstnaní ve výrobě dostatek práce a dobrý výdělek a lidé pracující v obchodě docílí velkých obrátů a velkých zisků ovšem proto, že výroba i obchod dopomohly zákazníkům k lacinému zboží. V hledání cest, jak pomoci svému u zákazníku k dobrému a levnému zboží, je celý smysl a lidské poslání obchodu a obchodníka.“

—
“Pravého úspěchu docílíme, až naučíme lidi řídit svoji práci, a to bude tím snadnější, čím větší prospěch z toho budou mít. Dosavadní naše zkušenost nás učí, že jest těžší naučit lidi samostatně myslet, než je naučit poslouchat.”

—
„Vynaložme největší úsilí na to, abychom poznali o sobě a o světě pravdu. Nelžeme a nelichotíme si, avšak nedopustíme také, aby nám lhali a lichotili druzí. Dejme si dobrý pozor na muže, který k nám přichází s lichocením, který nám mluví o našich právech, o naší dokonalosti, o tom, co se pro nás mělo udělat a neudělalo se. Jestliže dopustíme, aby tyto tlachy hovící naší samolibosti ovládly naše srdce, v tu chvíli již jsme opustili půdu skutečnosti a vznášíme se v říši pověry.“

—
„Chceme-li vykonat v životě velikou práci, musíme hledat cesty, jak vybudovat velikého člověka. Malý člověk – malá práce, velký člověk – velká práce.“

—
„Příčinou krize je morální bída. Přelom hospodářské krize? Nevěřím v žádné přelomy samy od sebe. To, čemu jsme zvykli říkat hospodářská krize, je jiné jméno pro mravní bídu. Mravní bída je příčina, hospodářský úpadek je následek. V naší zemi je mnoho lidí, kteří se domnívají, že hospodářský úpadek lze sanovat penězi. Hrozím se důsledku tohoto omylu. V postavení, v němž se nacházíme, nepotřebujeme žádných geniálních obrátů a kombinací. Potřebujeme mravní stanoviska k lidem, k práci a veřejnému majetku. Nepodporovat bankrotáře, nedělat dluhy, nevyhazovat hodnoty za nic, nevydírat pracující, dělat to, co nás pozvedlo z poválečné bídy, pracovat a šetřit a učinit práci a šetření výnosnější, žádoucnější a čestnější než lenošení a mrhání. Máte pravdu, je třeba překonat krizi důvěry, technickými zásahy, finančními a úvěrovými ji však překonat nelze, důvěra je věc osobní a důvěru lze obnovit jen mravním hlediskem a osobním příkladem.“

—
“Úspěch životní závisí od množství nejrůznějších vědomostí a zkušeností v mnohém oboru. Znátí jednu věc dokonale ze všech stran, oblíbiti si jenom ji, věřit v ni a věnovat se jí mozem a srdcem vytrvale bez výhrad, s myšlenkou jenom na ni uléhat, s myšlenkou na ni vstávat, poznat vše, co jí podrývá půdu, co jí škodí, krátce soustřediti se – to jest cesta k úspěchu.”

Kdo si důvěřuje,
umí žít.

BAŤOVSKÁ HESLA INSPIRUJÍ DNES

Baťovská hesla měla ve spolupracovnících udržovat neustálý pocit sounáležitosti s firemní filozofií. Hesla měla filozofický základ a psychologický vliv. Člověk jimi byl obklopen všude – byla uvedena na zdech, strojích, zemi, schodech i továrních komínech. Hesla měla v lidech budit zejména zájem, přemýšlení nad vykonávanou prací, zvyšovat výkon, udržovat nadšení, budit respekt, ale také udržovat loajalitu vůči firmě.

To nejlepší na světě je pro nás dost dobré.

—

Služ druhým – posloužíš sobě.

—

Jednej vždy jako viděný a slyšený.

—

Hledej chyby nejdřív u sebe.

—

Buď tím, čím se chceš zdát.

—

Silní milují život.

—

Lidí se nebojme, ale sebe.

Svět patří silným.

—

Co chceš, můžeš.

—

Velký člověk se pozná podle klidu
v trampotách.

—

Zdvořilost nic nestojí, ale mnoho platí.

—

Úsměv budí důvěru.

—

Mysli – měj cíl!

Kdo si důvěřuje, umí žít.

—

Chtěj – bude!

—

Nechceme odborníků, znalých, co nejde.

—

I nejlepší jde zlepšit.

—

Den má 86.400 vteřin.

—

Dnes, ne zítra!

—

Čas a příležitosti nečekají.

Mysleme, mějme cíl.

—

Spěchej pomalu.

—

Cokoliv děláš, dělej dobře.

—

Odvaha – polovina úspěchu.

—

Budme věřiteli, ne dlužníky.

—

Nejkratší cesta k úspěchu je přímá.

—

Tvořivou prací k blahobytu všech.

Velkým ten, kdo velký má cíl.

—

99 nezdarů – stý úspěch!

—

Nikdo zlý není šťasten.

—

Dnes hra – zítra život.

—

Moudrý se učí od každého.

—

Všichni lidé vědí všechno.

—

Dobrý generál – jen z dobrého vojáka!

Pomoz sám sobě.

—

Odvaha, polovina úspěchu.

—

Otázkami se učíš!

—

Obtíže dělají chlapa.

—

Síla roste prací.

—

Překonávejme překážky.

—

Pohyb je život – nehybnost smrt.

Čas jsou peníze.

—

Učme se jazykům.

—

Odklad zloděj času.

—

Náš zákazník – náš pán.

Budme vítězi.

—

Mluvme činy.

Jak se posouváš?

Co sis odnesl/a?

Začni postupně začleňovat některé
zmíněné aktivity víc do svého života.

Úsměv budí důvěru.

NEJEN TOMÁŠ BAŤA ÚSMĚVEM

Tomáš Baťa nebyl pouze podnikatel, průkopník a vážená osoba, byl především člověk, kterému nebylo nic, co je lidské, cizí, ani humor tedy ne. Existuje mnoho anekdot a příhod, které představují Tomáše Baťu i spolupracovníky firmy Baťa jako obyčejné lidi, kterým se stávaly každodenní obyčejné příhody.

POUČIT SE MOŽNO OD KAŽDÉHO

Tomáš Baťa vyměňoval kdesi na Valašsku kolo s poškozenou pneumatikou na autě. Mořil se, a ne a ne rezervu nasadit. Šla kolem bosá tetka s nůši na zádech. Zastavila se a neodpustila si poznámky, že i pánům to někdy nejde. Tomáš Baťa o příhodě vyprávěl: nevšímal jsem si bosé tetky, nemám vůbec bosé lidi rád – a její nůše mi dělala stín. Už jsem jí chtěl odpovědět, když zrovna poznamenala: „A nedávají to tam naopak?“ Prohlédl jsem si kolo a nasadil je opačnou stranou. Šlo to. Tak vidíte, i od bosé tetičky jsem se přiučil.

JEN NEPŘEHÁNĚT

Na jedné schůzi zemědělců seděl Tomáš Baťa se svými zemědělskými pracovníky za polední přestávky v hospodě. Bylo horko, všichni byli žízniví a kolem výčepu bylo plno. Tomáš Baťa si všiml, jak jeho lidé ze Zlína si snad kvůli němu – ostře tehdy bojoval ve městě proti rozmáhajícím se hospodám – dávají k pití jen ovocné šťávy a sodovky. Mrkl po hospodském a hodně nahlas si objednal pivo. Celé je nevypil, ale naznačil tak ostatním, aby si žízeň hasili tím, co proti ní považují za nejlepší.

V TELEFONU

Když byl v továrně zařízen telefon, mnohý nováček si s ním nevěděl rady a dával přednost přímému jednání před telefonováním. Jednou volal Tomáš Baťa takového začátečníka, a když nebyl s to se s ním telefonicky domluvit, ulevil si poznámkou: „Jděte k čertu!“ – a k svému překvapení slyší rychlou odpověď: „Hned jdu k vám, pane šéfe.“

STAČÍME

Kontrolní cesty po prodejnách využíval Tomáš Baťa ke konferencím s vedoucími prodeje. Mezitím co široký, sto koňský vůz uháněl po silnici, rozvíjel Baťa své plány a cíle, jak abouti lidi a jak to zařídit, aby Baťovy závody ve Zlíně dodaly lidstvu tu scházející miliardu párů bot. Jednou na takové cestě v zápalu vysvětlování pozvedá hlas tak, že jeho šofér se otáčí v domnění, že si něco přeje. Ručička rychloměru se kmitala okolo stovky. „Chcete něco, pane šéfe?“ „Jedte jen, jedte! My vám stačíme.“

Z HUSY PÁV NEBUDE

Rok, co rok jezdily menší i větší skupiny vedoucích a technických pracovníků na studijní cesty, hlavně do Spojených států. Předpokládalo se, že si z cest přivezou informace a novinky každý ze svého oboru.

Tu a tam se však sledovaný účel minul cíle. Bylo tomu tak i v případě jednoho vedoucího, který se vrátil po několika týdnech z Ameriky zrovna jen tak chytrý, jako když tam odjížděl.

„S tím B... to byl omyl“ – poznamenal Tomáš Baťa. „Mohli jsme přeci vědět, že když husa přeplave rybník a vrátí se zpátky, bude to pořád jen husa.“

TĚŽKO SI VYBRAT

Do Baťovy prodejny přišla dáma kupovat boty. Zkouší dvacet párů jeden po druhém, a když zouvá jedenadvacátý, už celá rozmrzelá, povídá: „Je to horší, než na začátku – tyto už mi vůbec nepadnou.“ Prodavač: „Lituji, milostivá, ale to jsou právě boty, ve kterých jste přišla.“

VÝHODA

Stará Baťova prodejna na Václavském náměstí měla úzké výklady a nad každým nápis BAŤA. Dvě pražská kvítka jdou po ulici a jeden se ptá druhého: „Ty, proč má ten Baťa dvakrát za sebou napsáno BAŤA, cožpak to nestačí jednou?“ Na to dostal promptní odpověď: „To je proto, aby když jdou dva spolu a chtějí si to přečíst, nemusel čekat jeden na druhého.“

POSUDEK

Dílenský vedoucí nebyl spokojen se svým příručím. Když konečně zas přišel nový důkaz jeho nevhodnosti, řekl si, že takhle to dál nejde a napsal mu na kartotéku: „Měl dělat a nedělal. Seděl za stolem a dělal, jako kdyby dělal a zatím nedělal nic.“

Usměj se

POUŽITÉ ZDROJE

- Culík Končítíková, Gabriela, 1987- autor
II. upravené vydání — Ve Zlíně : Univerzita Tomáše Bati, 2015 — 99 stran : ilustrace (některé barevné), mapy, portréty, faksimile ; 15 x 21 cm
ISBN 978-80-7454-523-8
- BAKALA, Jiří, 2003. Baťova nemocnice ve Zlíně 1927-2002. Zlín: Baťova krajská nemocnice, 123 s.
BAŤA, Jan Antonín, 1939. Průmyslové město. Zlín: Tisk.
BAŤA, Jan Antonín. Budujme stát: [pro 40,000.000 lidí]. 2. rozš. dopl. vyd. Ve Zlíně: Tisk, 1938, 184 s.
BAŤA, Tomáš, 1932. Úvahy projevy. Zlín: Tisk.
BAŤA, Tomáš. Zlepšení železniční dopravy. Ve Zlíně: T. A. Baťa, 1928, 15 s.
CEKOTA, Antonín, 1935. Zlín: město životní aktivity. Zlín: Tisk, 115 s.
CEKOTA, Antonín, 1938. Budujeme velký Zlín. 80 s.
CEKOTA, Antonín, 1938. Budujeme velký Zlín. Zlín: Obecní zastupitelstvo, 77 s.
ČINČOVÁ, Yvona, 2011. Sláva zlínského sportu. Vyd. 1. Ve Zlíně: Muzeum jihovýchodní Moravy, 243 s. ISBN 978-80-87130-18-6.
GARLÍK, Vratislav, 1990. Baťovy závody. Organizace řízení do roku 1939. Praha: Svoboda, 66 s. ISBN 80-205-0160-6.
HORÁK, Antonín, 2002. Světla stíny zlínského filmu: volné vyprávění. Vizovice: Lípa, 94 s. ISBN 80-86093-61-1.
HORŇÁKOVÁ, Ladislava, 2009. Fenomén Baťa: zlínská architektura 1910-1960. Národní galerie Praze, Veletržní palác 19.3. 31.5.2009. Ve Zlíně: Krajská galerie výtvarného umění, xvi, 275 s. ISBN 978-80-85052-77-0.
KARFÍK, Vladimír Irena VOŠTOVÁ, 2012. Vzpomínky. 1. vyd. češtině. Luhačovice: Atelier IM, 374 s. ISBN 978-80-85948-80-6.
KONČITÍKOVÁ, Gabriela Svatava KAŠPÁRKOVÁ, 2012. Baťovský Zlín – mladé ženy. 1. vyd. Žilina: Georg, 126 s. ISBN 978-80-7454-264-0.
KONČITÍKOVÁ, Gabriela, 2014. Baťovský Zlín – Mladí muži. Žilina: Georg, 260 s. ISBN 978-80-8154-062-2.
KOUDELKA, Oldřich, 2007. Trénoval jsem Emila. Lanškroun: TG Tisk, 180 s. ISBN 978-80-903680-2-6.
KŘEČEK, Stanislav, 2015. Má dáti – dal. Účtoval jsem Baťů. Zlín: Nadace Tomáše Bati, s. 359. ISBN 978-80-905896-4-3.
KUDZBEL, Marek, 2012. Actionmanagement: první česko-slovenský manuál baťovského podnikání. 1. vyd. Bratislava: Marada, 303 s. ISBN 978-80-970079-5-9.
Leták Baťovy školy mladých mužů, Zlín: 1932.
Moravský zemský archiv Brně, pracoviště Zlín. Fond Baťa a.s. Zlín. H1134. II/6. kart. 1271, inv. č. 2.
Moravský zemský archiv Brně, Státní okresní archiv Zlín, fond Baťa, a. s., Zlín, sign. II/10, kart. 1338, inv. č. 29, fol. 1.
Moravský zemský archiv Brně, Státní okresní archiv Zlín, fond Baťa, a.s., Zlín, sign. II/5, kart. 1187, inv. č. 5.
Moravský zemský archiv Brně, Státní okresní archiv Zlín, fond Baťa, a.s., Zlín, sign. II/5, kart. 1187, inv. č. 20.
Moravský zemský archiv Brně, Státní okresní archiv Zlín, fond Baťa, a.s., Zlín, sign. II/5, kart. 1187, inv. č. 21.
Moravský zemský archiv Brně, Státní okresní archiv Zlín, fond Baťa, a.s., Zlín, sign. II/5, kart. 1192, inv. č. 39.
Moravský zemský archiv Brně, Státní okresní archiv Zlín, fond Baťa, a.s., Zlín, sign. II/5, kart. 1220, inv. č. 174.
Moravský zemský archiv Brně, Státní okresní archiv Zlín, fond Baťa, a.s., Zlín, sign. II/5, kart. 1221, inv. č. 178.
Moravský zemský archiv Brně, Státní okresní archiv Zlín, fond Baťa, a.s., Zlín, sign. II/5, kart. 1993, inv. č. 44.

- Moravský zemský archiv Brně, Státní okresní archiv Zlín, fond Baťa, a.s., Zlín, sign. X, kart. 1549, inv. č. 151.
Moravský zemský archiv Brně, Státní okresní archiv Zlín, fond Baťa, a.s., Zlín, sign. II/5, inv. č. 165.
Moravský zemský archiv Brně, Státní okresní archiv Zlín, fond Baťa, a.s., Zlín, sign. II/6, kart. 11741, inv. č. 43.
Moravský zemský archiv Brně, Státní okresní archiv Zlín, fond Baťa, a. s., Zlín, sign. II/9, evid. č. 1330, poř. č. 01.
NOVÁČEK, Stanislav, POKLUHA, Zdeněk, 2008. Zlín ve fotografii. 1. vyd. Zlín: Esprit, 314 s. ISBN 978-80-254-3144-3.
NOVÁK, Pavel, 2008. Zlínská architektura. Zlín: POZIMOS. 2 sv. (319, 399 s.). ISBN 978-80-254-3215-01.
PAGÁČ, Jaroslav, 1926. Tomáš Baťa 30 let jeho podnikatelské práce. Praha: Sfinx.
POKLUHA, Zdeněk, 2009. Ze Zlína do světa – příběh Tomáše Bati: 2., rozš. dopl. vyd. Zlín: Nadace Tomáše Bati, 77 s. ISBN 978-80-254-4591-4.
POKLUHA, Zdeněk, 2012. Baťovi muži. 1. vyd. Zlín: Kovárna VIVA, 167 s. ISBN 978-80-260-3389-9.
Prodavačská příručka Baťa. 1934. Zlín: Tisk, 195 s.
Průkopník průmyslového podnikání. 1936 (svazek). Tisk: Zlín.
Průkopník úspěšného podnikání, 1935, č. 8, s. 18.
Průkopník úspěšného podnikání, 1936, č. 4, s. 24.
Průkopník úspěšného podnikání, 1936 a, ročník II, č. 3, s. 13.
Průkopník úspěšného podnikání, 1936 b, ročník II, č. 4, s. 16.
Průkopník úspěšného podnikání, 1937, ročník III., č. 4, s. 14.
Průkopník úspěšného podnikání, 1937 a, č. 6, s. 8-9.
Průkopník úspěšného podnikání, 1937 b, č. 12, s. 16.
Průkopník úspěšného podnikání. 1936, ročník II., č. 3, s. 1.
RAJLIČ, Jan. 2005. Přistřižená křídla. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 400 s. ISBN 80-7204-389-7.
Ročenka Baťa, 1940. Zlín: Redakce časopisů Zlín.
RYBKA, Zdeněk, 2013. Základní zásady Baťova systému řízení. Žilina: Georg, 120 s. ISBN 978-80-8154-013-4.
VAŇHARA, Josef. Baťa zblízka II. Nепublikováno.
VESELÝ, Vilém, 1939. 600 hesel. Zlín: Reklamní oddělení Baťa, 49 s.
VOŠTOVÁ, Irena, 2012. Prof. Ing. arch. Vladimír Karfík: Zlín 1930-1946. Luhačovice: Atelier IM, 30 s. ISBN 978-80-85948-78-3.
Výroční zpráva SK Baťa, 1927.
Výroční zpráva Sportovního klubu Baťa – Zlín, 1933.

